Масса а мехкашкара пролетареш, вlашаrlкхета!

СЕРДАЛО

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГӀалгӀай обкома, Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Советен Министрий Советен орган («СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

№ 44 (5134). | ШИНАР, 11 апрель, 1972 шу. | 2 кеп. | *Газет арадувла 1923 шера дена*

ХЬАЛХА ЛАТТАРИЙ ОПЫТ—ВАЙ ГАНЗ

Республика халкъа боахама дерригача доакъошка дукха ба шоай балха боккъонца бола говзанчаш, кердадараш лехараш. Цар массане а цхьа оамал я: Ӏилманен техниканен карагӀдьинараш майрра производствана юкъеэхаьар, оасарло лакха йолаш къахьегар, шоашта уллувчарна хьокхам телар.

Уж ба нисларгӀча пятилетка шоллагӀча шера план халал хьалха кхоачашьара, СССР 50 шу дизара сийна лържача социалистически ахьe хьалха латтараш. Ерригача республике довзаш да «Шелковский» племовцесовхоза шаӀуна, Социалистически Къахьегама Турпала Эсмухамбетов Наурде, Сунженски района Кирова цӀерагӀча колхоза, РСФСР Лакхехьарча Совета депутата Рыбьако Мария Александровнай, Наьсарен района «Экажевский» совхоза овцевой, Социалистически Къахьегама Турпала Албогачиев АртагӀа, «Старогрознефта» бурувдеттача балхий управлене мастерий Г. Брамаровен В. Базешовен, кхы дукхахачар сийлен гӀулакхаш.

Москвичийн, ленинградхойн инициатива хьал а лаьца республике шерра ахь аржаш латт пхе ден-норма ахь дийнахь кхоачашъяра тӀехьа. Масала, «Красный молот» завода эггара хьалх из дика гӀулакх хьаллацад запасной оат халий цеха токара, завода ветерана Берин Василий Никитовича.

Кхуш лелаверана, механизаторана къоабалдаь тӀайнад лаьтта лелалара культура лакхъо аьцa суживицаша даь кхайкарал. ХӀанз дукхача колхозашка, совхозашка белгалдаьа ала хьувкъалара, лаьттах дикагӀа пайда эцара до деза хоадамбеллаш дола гӀулакхаш. Вай республике кхеагӀа дан къахьегам Ӏилман ларда тӀа вӀаштӀехь а баьнха шерагарашерага лакха хьувкъамаш кхедеши тоабенна хьайбай продукци алсамйоалеи боахамаш.

Ух шера боккха толам баьккхаб Шелковской района хьайбаш леладерана. Цар халал дукха а хьалхагӀа кхоачашьяй дукх, шура, фраш доахара тӀаьххарча квартала плап. Нохч-ГӀалгӀайчен дукхача боахамаша, промышленни предприятеша хӀара шера доккхий толамаш доах.

Хоьш ма хӀилара, дӀадаха шу юртбоахама къахьегамхошта аьтту боацаш дар. Бакъда, шу халича хьалашка а цхьайолча бригадаша, звеноша ялат, хьажкӀаш, кхыйола культураш а хьувкъайир. Масала, Наьсарен района «Назрановский» совхоза Б. Гадиева кулгалдеча звенос 150 гектарах хӀаране тӀара 30,5 центнер хьажкӀаш чуера, хӀаьта юкъера лаьрхӀача районе гектара тӀара 5—6 центнер мара чуцанлар.

Масеанена йовзаш я Социалистически Къахьегама Турпала Хаджиева Шамсудина кулгалду СМУ-4 гӀишлошъерий бригада. Цо даим тӀехкхоачашъю планаш, сиха а дика а хьалъю гӀишлош. Бакъда, Нохч-ГӀалгӀай гӀишлошъяра управлене организацешка лерттӀа Ӏомаш Хаджиева бригада опыт, из шерра йоаржац.

Хьалха латтачарна карагӀдьинар, цар балха опыт массанена дӀайовзийтар, партийни, советски, профсоюзни, боахамий кулгалхой керттера доклар да.

Опыта пропаганда ярал далац гӀулакх. Керттердар фуд аьлча, из да балха методаш приемаш, белгалдаьйна дикадар шаьотта сихагӀа юкъедаьлар.

Цу гӀулакха чӀоагӀа аьттув болаш да ахье даьнача звеноша, бригадаша, боахамаш, предприятеша, районаша шоайла вӀашш проверкаш яр. ЦхьаннеНа карагӀдаьнача дикача хӀамах доклар пайда эцар.

Парте райкомий, юкъьанцарча партийни организацей сийлен доклар да хьалха латтарий инициатива дика гӀулакхаш ваьнаьа хьаллацар, дикагӀйола опыт йоаржор, технически прогресс ара тӀехь къоксам доаттонар.

Хьалха латтарий опыт йоаржаечча а юкъехьоча а дукха хӀама до йиш йолаш я экономически анализа бюрош комиссеш, технически информаце бюрош, къахьегам Ӏилман ларда тӀа вӀаштӀехьбоккхара лабораторееш, комиссеш, группаш, халкъа тӀаьхьожамкой.

ЩоанаттӀа терках тӀабахийта беза производстве хьалха латтараша тӀехьавусараншта шефски повкъостал леладар тоадара, дикагӀбарий опыт практически дӀайовзийтара.

Опыт Ӏомвара а йоаржалра а шоаш Ӏалаьцте пайдане. Йолга хьахьекхад цхьан хана дукхача моттигашка дика болх беш хиннача хьалха латтача опыта школаша. Цар болх лерттӀа вӀаштӀехьбаккхара йовхе е оза боахамий кулгалхоша, юкъъанцарча партийни организацеша, специалисташа.

Ух шера вай республике къоьтта теркаш тӀабохийт хьажкӀаш дукхагӀа дӀаера а уж хьувкъаяра а. «Дика хьийкъа хьажкӀаш кхеерггья хӀара гектара тӀа» аьнна мехка хьажкӀаш лелаерашка кхайкарал даьд Черсий-Балкхарой хьажкӀаш лелаераша.

Шеко яц из кхайкарал Нохч-ГӀалгӀайчен юртбоахама къахьегамхоша хьаллоацаргхиларах а нислагӀча пятилетка шоллагӀча шера цар кура хьажкӀаш чӀоагӀа хьувкъаергхиларах а.

Из де вай дикагӀа вӀаштӀехьдаргда хьалха латтарий опытах бизза пайда эце, хӀаьта говзанчаш шертта болаш ма бий. Хьалха латтарий опыт — вай ганз. ХӀаране деккар да из Ӏомалр, йоаржалр, балха юкъехкхьар. ТӀехха дикагӀа вӀаштӀехьдаргда вай

ЮБИЛЕЯ СИЙНА

Грозненски химически комбината синтетически дубителаш арадецача цеха химикана дика лаьрхӀаш я комсомолка Федорова Екатерина. Цун керттера дар да хӀинаре цо къахьегар, шиъ новкъосташца безамен Ӏамераш мадар. Грозненски нефтдайтта техникум чакх а яьккха из шига балха оаш 4 шу дӀадаи. Цу юкъа ахкъ балха говзал Ӏомаьй цо.

СУРТА ТӀА: аппаратчица Е. Федорова.

«Красный молот» завода сборочни цеха газосварщикашта юкъе къаьнагӀчарех ва Магульский Николай Семенович. Цо цу цехе къахьега 37 шу даьннад. Цу шерашка дукха газосварщикаш кьалккебаьб цо. ХӀанз вай бетта чотах къахьегаш ва из. Дукхача шерашка мотта хьинаре къахьегарах цене болхлоашта юкъе хьалхарчарца цунна елар коммунистически къахьегама ударник ала сийлен цӀи. 1970 шера цунна елар «За доблестный труд» яха ленински Юбилейни медаль.

СУРТА ТӀА: газосварщик Н. Магульский.

С. ХУГАЕВА суртеш.

Хьинар лаьгӀлац

Пятилетка шоллагӀча шера план халал хьалха кхоачашъяра хьинаре къахьегаш я Грозненски локомотивни депо бригадаш. Тепловозий машинисташа, цар гӀонча шерра социалистически ахь йоаржаьй СССР 50 шу дузача денна сийленца накъьбахара. ЦхьоалагӀча квартале цар дӀа-юха йигай 480 беза мухь тӀабола поезд, царца планал совгӀа дӀа-юха бихьаб 230 эзар совгӀа тонн халкъа боахама мухь, кходаьа 390 тонн дизельни доагор.

Социалистически ахье хьалхара моттиг яьккхай тепловоза машинист Пышненко Владимир керте латтача бригада. Цо кхаь бетта дӀа-юха йигай 15 беза мухь тӀабола поезд, царца планал совгӀа дӀа-юха бихьаьб 10 эзар тонн мухь. 10 беза мухь тӀабола поезд дӀа-юха а юган задание совгӀа 7 эзар тонн мухь дӀа-юха бихьаб машинист Вартанов Арташеса кулгалдеча бригада.

Тепловоза машинист Гевель Владимир керте латтача бригада кхаь бетта кходаьд 5660 килограмм дизельни доагор, 5 тонн совгӀа дизельни доагор кхедаьд пассажирски тепловоза машинист, Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета депутат Стрельцов Михаил керте латтача бригада а.

Дика къахьийгад тепловозашта профилактически хьожача цеха коллективо а. Цун бoлхлоша дӀабахача бетта планал совгӀа кийчйир 7 машен, ремонте латташ цар йоалла ха дикка кӀезиглир. Материалаш, запасни оатхалаш кхоьра чотах паччахьалкхенна эзар сом пайда бир.

Белгалбаьнна дика къахьегаш ба цига слесараш Хаджимурадов Хьож-Мохьмад, Алентьев Виталий, Ролко Петр, Регинов Владимир, Чебанов Владимир, Агеев Виктор, кхы дукхахбараш а.

15 апреле Еррисоюзни коммунистически субботнике дакъа доацаш хургва 40 ремонтник, цар ремонт ергья тепловозий 4 секцеш.

Г. АНОХОВ.

НОХЧ-ГӀАЛГӀАЙ АССР ЗАСЛУЖЕННИ ХЬАЖКӀАШ ЛЕЛАЕР ЯХА СИЙЛАХЬ ЦӀИ ОТТАЙРАХ ДОЛА НОХЧ-ГӀАЛГӀАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ

Нохч-ГӀалгӀай АССР заслуженни хьажкӀаш лелаер яха сийлахь цӀи оттайойла.

Нохч-ГӀалгӀай АССР заслуженни хьажкӀаш лелаер яхача сийлахьча цӀерах йола Положени чӀоагӀйойла.

Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель К. ОЗДОЕВ.

Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Г. СКЛОМИН.

гор. Грозный, 1972 шера, 7 апрель.

НОХЧ-ГӀАЛГӀАЙ АССР ЗАСЛУЖЕННИ ХЬАЖКӀАШ ЛЕЛАЕР ЯХАЧА СИЙЛАХЬЧА ЦӀЕРАХ ЙОЛА

ПОЛОЖЕНИ

1. Нохч-ГӀалгӀай АССР заслуженни хьажкӀаш лелаер яха сийлахь цӀи лу Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо.

2. Нохч-ГӀалгӀай АССР заслуженни хьажкӀаш лелаер яха сийлахь цӀи лу дукхача лаьттахка дукхача шерашка вӀашта лакхий тешаман фуаллъахьачa хьажкӀий а силосин масса хьувхьаи кхебалга Ӏалашдаьча колхозхошта, совхозий болхлошта, звеньевойшта, бригадирашта, отделений управляющешта, колхозий, совхозий паччахьалкхен кхыча юртбоахама предприятей, Ӏилма-тохкама учреждений, юртбоахама органий агрономашта, хӀаьта иштта колхозий председателашта, совхозий директорашта.

3. Нохч-ГӀалгӀай АССР заслуженни хьажкӀаш лелаер яха сийлахь цӀи лу юрта боахама министерства, хӀаьта иштта кхыча республикански юртбоахама ведомствашен Ӏилма-тохкама учреждениеш хьачубеннарашта.

Нохч-ГӀалгӀай АССР заслуженни хьажкӀаш лелаер яха цӀи ялара хьакъехьара дош гӀоттаде йиш я къахьегамхой депутатий районни, городской Советийн цар исполнительни комитетийн, партийни, профсоюзни, цунга хьежжа юрта боахама министерстве е кхыча республикански юртбоахама ведомствашка шоай предложенеш дӀачутелаш йолча кхыча общественни организацей, хӀаьта цар Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума хьалхашка дош оттаду Нохч-ГӀалгӀай АССР заслуженни хьажкӀаш лелаер яха цӀи ялара хьакъехьа.

Материалашца оаьнна хьачулу профсоюзий йоагӀаш йолча обкомий заключенеш.

4. Нохч-ГӀалгӀай АССР заслуженни хьажкӀаш лелаер яха сийлахь цӀи еннача нахх дӀалу Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума грамота.

5. Сийлахьча цӀерах ваккха йиш яц Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо мара.

ДИКА ХЬИЙКЪА ХЬАЖКӀАШ КХЕЕРГЬЯ ХӀАРА ГЕКТАРА ТӀА

ЧЕРСИЙ-БАЛКХАРОЙ АССР ХЬАЖКӀАШ КХЕЕЧА ЗВЕНОЙ ХЬАЛХАЛАТТАРИЙ РЕСПУБЛИКАНСКИ СЛЕТА ЮКЪЕ ДАКЪА ЛОАЦАРАША МЕХКА ЕРРИГАЧА ХЬАЖКӀАШ КХЕЕРАШКА ДАХЬИЙТА ПИСЬМО

Деза накъостий! Дерригача советски халкъаца цхьана ордам лелаеча Черсийчен - Балкхаройчен юрта боахама къахьегамхоша кхоам йоаттаба КПСС XXIV-ча съезда решенеш тӀехьа кхоачашъяра тӀехьа. ХӀара колхозо, совхоза болхло, специалист, [illegible] дикагӀа болх бе, [illegible] къахьегама оасаре. Дукхьал из да, [illegible] профсоюзий XV-ча съезда [illegible] Л. И. Брежнева, [illegible] Советски Социалистически Республикий Союз хьаь 50 шу дизара [illegible] продукци дерригa [illegible] дукхагӀа дахара а [illegible] социалистически ахь.

НислагӀча пятилетка юрта боахам догӀабоалабаре белгальаьнача рубежашка кхачара [illegible] [illegible] дукхьала [illegible] опыто [illegible] производстве [illegible] хьажкӀаш дукхагӀа [illegible] колхозийн совхозийн экономика [illegible] производстве [illegible] культураш [illegible] 30 процентал дукхагӀа [illegible] республике [illegible].

1972 шера [illegible] хьажкӀаш дукхагӀа [illegible]. Цу дерригача [illegible] республике колхозашен совхозашен [illegible] ух шера [illegible] дукхагӀа, 35 эзар гектарага [illegible]. Цу дерригача [illegible] хӀара гектара тӀара [illegible] 45 центнерал [illegible]. Урвански района 60 центнер, Баксански района — 30—35, Майски — 35, Прохладненски — 45—50, Терски — 50, Чегемски — 50, Советски — 45, Зольски района — 40 центнер [illegible].

[illegible] 230 эзар тонн [illegible] 110 эзар тоннага [illegible] хӀара гектара тӀара 350—400 центнер [illegible].

[illegible] хӀара гектара тӀара 64,7 центнер фуаллъахьача хьажкӀий [illegible] Шогенцукова цӀерагӀа йола колхоз, 62,7 центнер [illegible] «Красный [illegible]» яха колхоз, 39,2 центнер [illegible] цӀерагӀа йола колхоз, 34,9 центнер [illegible] «Красный Кавказ» яха колхоз, 33,9 центнер [illegible] Чапаева цӀерагӀа йола колхоз. [illegible] Социалистически Къахьегама Турпалаш [illegible] Гамма, Хамматов Хьасана, хӀара гектара тӀара 90—100 центнер фуаллъахьача хьажкӀий [illegible].

ХӀанз, боахамий материально-технически Ӏалашен боарам [illegible] гибридни сорташ [illegible] совхозийн механизаторий [illegible] ре гектара тӀара 90—100 а кхы дукхагӀа а центнер фуаллъахьача хьажкӀий эца. ХӀаьта из гена шера перспектива а йоацаш, таханара реальность а.

1972 шера хий дохаш йоацаш хӀара гектара тӀара 100 центнер фуаллъахьача хьажкӀий хьаллар дула Черсий-Балкхарешкахьа ахье яьхай Урвански района Ленина цӀерагӀча аргуданскин колхозера Арамисов Аьхьмадан Кушаев Сафарбек, «Шокор» яхача колхозера Дзахмишев Хазретан Сруков Буденни, Кирова цӀерагӀча колхозера Данилов Аузина, Баксански района Шогенцукова цӀерагӀча колхозера Доткулов Мухьмада, «Трудовой горец» яхача колхозера Урусбиев Хатала, «Красный Кавказ» яхача колхозера Нагоев Амина, Майски района «Ленинцы» яхача колхозера Картлинов Рамазана, XXII партсъезда цӀерагӀча совхозера Сотников Владимира, «Красная [illegible]» яхача колхозера Гладнов Анатоле, Советски района «Заречная» яхача колхозера Мисостов Юре, «Москва» яхача колхозера Безиев Мухьмадан Зашануев Кушбен, Терски района «Заветы Ильича» яхача колхозера Балкаров Тимофея, «Заря коммунизма» яхача колхозера Хаширов Хамида, Прохладненски района Чапаева цӀерагӀча колхозера Кагоглов Мухьмада, Чегемски района «Нартан» яхача колхозера Мокоев Хьасанан «Чегем» яхача колхозера Пенов Жантуганан звеной. ХьажкӀаш кхеош йолча ерригача республикашка, краешка, областашка дукхагӀа хийла [illegible] кьувкьаш кхебош бола бригадаш звеной.

Цу боккза-дикача культура [illegible] хьувкьам кхебара керттера хьал да из кхеора Ӏилман хьалха латтача практикан кийчъаь технологи лоарагӀа ца йоаккхаш кхоачашьяр, кхоана хий дохарал удобренеш тоссарал правилаш кхоачашьяр, иштта кийчдера система эргайоазап талар, [illegible] хьажкӀий механизированни звенош материальни безам чӀоагӀагӀа тӀабахийтар. [illegible] хьажкӀаш кхеара керттера агротехнически приемаш чӀоагӀъаьй оаха, хӀаьта тхоай республикерча ерригача районашен боахамашка доклар а лаьрхӀа уж кхоачашъе эза аьнна а ал тхона. Хьалха латтача технологех агротехникаш дӀа мел доараш боккъонца кхоачашдар — аьттув хьувкъадора бола теша. Цу гӀулакха тхона новкъостал дергда боахамий кулгалхоша специалисташа, Ӏилманхоша. Минеральни удобренеш [illegible] хьажкӀий кхаьна дукхагӀа [illegible] органически удобренеш а. ХьажкӀаш лелаерашна машинаш толашагӀа йола сеялкаш, культиваторий, комбайнаш, хий дотӀа, томартӀехь хьажкӀаш цӀенъю, кхыйола машенаш юртбоахама машиностроенен «Союзсельхозтехника» бекхлоаш [illegible] тергалйерга дегдоахаш да тхо.

ХьажкӀий хьувкьам лакхбар дукха тӀа республикера лелаеча [illegible] 300 механизированни звено. Уж ерригаш а боккъонца кийча а [illegible] дӀаде — фу да, удобренеш а, техника тоаш а. СССР хьаь 50 шу дизар къахьегама [illegible] белгалдаккха аьнна, парте бо [illegible] Черсий-Балкхарешкахьарча хьажкӀаш лелаеча звеньяй белхлошо дикагӀа йолча хиннарген тӀехдикен дӀадуергда [illegible] юкъера хьалха латтача дика гӀулакх дергда дӀайийначa хӀаманта, хӀара гектара тӀа лакха хьувкьам кхеборгба. Республика боахамашна хьажкӀаш масса дукхагӀа йоахарг а, починовка [illegible] а кхыйола ялта культураш, бахьарош, сом, [illegible] хьайбий продукташ.

ХьажкӀаш дӀаяе [illegible] дукхагӀа [illegible] хьувкъам лакхбар — мехкара [illegible] бола проблема. [illegible] механизированни звеньяй, боахамий кулгалой, специалистий керттера гӀулакх да. Хьадуаьа, [illegible] дукхагӀа [illegible] хьажкӀий [illegible] дукхагӀа [illegible] хӀара гектара тӀерен [illegible] ергва вай.

[illegible] хьажкӀаш лелаераш, 1972 шера эггара дукхагӀа фуаллъахьача хьажкӀаш [illegible] дукха хьовсац [illegible] боахамаро доаттӀаш дола дегъа [illegible] мехка юрта боахам догӀабоалабоча!

Письмо тӀайийцад Черсий-Балкхарой АССР хьажкӀаш лелаерий слето.

ХЬАЖКӀАШТА ДИКАГӀДОЛА ЛАЬТТА

Укх шера Ӏа гектара шийла хиларах тоьал зулам даьннад районагурахь дийнача ялатах. Низах деха а деха нийлхденнад из хукхача кхашка. Мишта меттотталургда из зулам боахамашка?

Керттердар да хьажкӀаш борцн дукхагӀа дӀабер. Уж культураш дукхагӀа е йиш я тха боахамий.

Лаьтта наьхбоалехьара хьекха мух тӀалатташи дукха тух доаллаши хиларах хьажкӀаш лелаяра дика лоархӀаш яц тха район. Цхьабакъда, агротехнически боккъонаша ма яххара гӀулакх деш хилача хьажкӀий хьувкъам лакха кхебе йиш йолга гучадаьнна да.

Хоьш да дӀадаха акха сов дӀайиха хиларах хьажкӀаш оасала хьувкъвар. Бакъда йовхал новкъа хиланзар «40 лет Октября» яхача колхоза Я Масаева кулгалдеча цхьоалагӀча бригада болхлошта. Шоаш лелаечa 35 гектар йолча кхай хӀара гектара тӀара цар чуийцар 34,5 центнер хьажкӀаш. Юкъера лаьрхӀача 25,4 центнер чуийцар хӀара гектара тӀара Хь. Алапаева кулгалдеча йиалагӀча бригада а.

Лакха хьажкӀий хьувкъам кхебе бир «Дружба» колхоза звеньевой волча В. Айсагурова а. 32 центнер хилар цун звенос гектара тӀара чуийца хьажкӀаш. Дукха да цу тайпара дола масалаш. Бакъда нийслуш да тха районе хьажкӀех лоархӀаме пайда ца эцаш дола боахамаш а.

Дика хьийкъар 50 гектара тӀа «Гудермесский» совхозе дӀайийна хьажкӀаш. Бакъда царех пайда эца хаьзар совхоза специалисташта. Силоса хьекхар цар из ялат.

ХьажкӀий хьувкъам, зоадам болаш ца хиларах керттера бахьан да уж кхееча хана агротехнически балхаш лерттӀа чакхдоахаш ца хилар.

Практика хьахьекхад хьажкӀашта лаьрхӀача кхашна хӀара гектара тӀа тоссаш йолча минеральни удобрене боарам 8 центнер хила безага. Хий ца тохача лаьтта минеральни удобрени 5 центнер хила оача оаха хӀара гектара тоссар 2—3 центнер мара яцар. Из гектара кӀезига йола гучадаьнна да.

Пунктирни способах мугӀарахи дӀаюера хьажкӀаш радашка юкъе удобренеш а ца тоссаш. Пудухьа вӀаштӀехьдалалар хьегӀайоагӀача баьццашта урагӀен кхорагӀен обработка е. Из бахьан дола дукха тӀадувлар мугӀарагӀа юхача хьажкӀашта юкъа оасар.

Еш йола культиваци цхьан оагӀорахьеи оасар ду махкиагаш доацаш еш хилараха хьажкӀий мугӀарашта юкъера оасар дӀа на доалаш дусар.

Лаьтта хӀалладаран оасар доацаш мугӀараш [illegible] чӀоагӀа лоархӀаш болаш да хьажкӀаш дӀайийначул [illegible] уж тӀаьннachул тӀехьагӀен маккхаш дахар. Кхы а дикагӀа хул из маккхаш дегӀа дийлхачул [illegible] дахачь. Цхьабакъьа лерттӀа теркам лоаттабац цу балхана массадолча боахамашка. [illegible] тӀалоаттабе [illegible] хьажкӀашта [illegible] тӀаьра.

Укх шера [illegible] дукхагӀа дӀаеш [illegible] района боахамаша хьажкӀаш. [illegible] из культура кхеара механизированни звеньяш. [illegible] участка, техника. ХӀара [illegible] [illegible] уж кхеош дӀабе да махн тӀаьбена технологически карташ. Цул совгӀа царна яла кийчъяьй эшаш боаракагӀа минеральни удобренеш.

ХӀара боахамо белгалдаьккхад материальни безам совбаккхара, [illegible] совгӀа хьажкӀаш кхееш алайеча тӀаккхеташ дола ахча.

Ала дезаш да дӀадахача шерашка цу тайпара механизированни звенош вӀашагӀйохкара боагӀача тайпара теркам тӀа ца ахийталга. Пудухьа цхьа да воацаш яр хӀаьйна хьажкӀаш.

Укх шера хӀара звенос ахье а [illegible] дакъа лоаца деза ерригасоюзни социалистически ахьa. Цу хьакъехьа хӀара звенона тӀаьоагӀа 150 гектар хьажкӀаш.

Дукха дац хьажкӀаш дӀае хана деса. Бакъда дукха а цу бийка кийчъялакха [illegible] бригадаши звенош. Регулировка дина я цхьайола сеялкаш, боацаш ба бустама аьшка сахьт. Доаццана хана уж кхоачамбоацараш дӀх а даьха квадратно - гнездовой хьисапе хьажкӀаш дӀаера кхашка ара а баьнна, тренировочни занятеш чакхъдха еза хӀара звенос, бригада.

Боахамий специалисташ лекхарийла ба хӀара культиватора тӀехьа маккхагаш хилайта.

ХӀанзе а кийча хила еза дахаг дӀадерах йола къахьегама планаш. Хоьш хила беза хӀара специалист, механизатор паччахьалкхенга йоагӀачул дукха дукхагӀа юрта боахама продукци йоккха аьнна тӀайийца деккар кхоачаде дезалга.

В. КОПАЕВ.

Гудермеса района юрта боахама управлене керттера агроном.

Керттердар—гIишлош сихагIа хьалъяр

У КХ питIалеткагIа хьалхарчIа латта керттера дешхар да бахача нахьа материальни культурин хьалан дикига тодар. Цунна дуьйладенна дукхагIа арахецнига хал-хьа чIоагIагIа эшаш дала товараш. 1975 шера 48 процент дукхагIа арахеца деза уж 1970 шера арахецаш хиннарчул. Уж хал-хьа кхьара декхараш кхочушдар дукхахча дьекъе тайпна да гIишлошъерех.

Доккхий декхараш хьалхашка лаьтт вай республикерча гIишлошъерашта 9 питIалетне. Цхьа миллиарда соьгIа капитальни вложенеех пайда эца беза цар. Республикерча мехкдаьтта чаккхдоахача промышленносте пайда эца беза 260 миллион сомах, хIаьта мехкдаьтта доахача промышленносте — 130 миллион соьгIа сомах. Цул соьгIа Грозненски газ чаккхIоаха завод 1973 шера йола бе йолалаьйтара пайда эца беза 116 миллион сомех. Укх шера болх бе йолалла езаш я А. Шеринова цIерагIча Грозненски мехкдаьтта чаккхдоахача заводера дизельни доагора депарафинизаци ен йола йоккха установка, Зименски чхьагIар доакхе завод, Грозненски Шолковской районашкарча, Ленина цIерагIча «Путь к коммунизму» яхача колхозашкара, Грозненски районе Грозненски турий совхозера свиностроительни комплексаш. Иштта дукха хьагIе ел тепла-наш, газопроводаш, бакьдаьраш соам чаккхболла заводаш.

Укх шера лакхача темпаца балхаш ду Шалья районера 200 эзар хакача котамашта лаьрхIа яа тIарча оалхазарашта лаьрхIа фабрика хьалъеча. Кхача промышленность, юкъарча кхачан предприятеш, наха бытови гIулакхаш ду объекташ дегIайоалача а пайда эцарга йовкхийча печахьалкхен средствашех. Укх питIалеткагIа миллион соьгIа квадратни метр кула наха чубаха цIенош хьалде деза, цул соьгIа бехача наха чIоагIа эшаш йола объекташ хьалъергъа вай республике.

ЛоархIаш объекташ хьагIа яша товараш арахеца мощность хаманахьа хьалъяь алийтара йоакхе бехктоакхам тIалетт заказчиками. Уж ба гIишлош хьалъеча шоай хаманахьа финансировани е езараш, хьалъеш йола гIишлош проектно - сметни документацеца, технологически оборудованеца, кхыйолча материалашца, массашца Iалашгье езараш. Шу доахалелча дешa бехазча новна гIишлошъерашка къахьа-тергланза гIулакх вIашагIтехадаланза дешa дар.

Цхьабакъда, республике гIишлош хьалъечара опыто хьалхашкаца заказчикашца шоай декхараш раьза кхоачашдац. Цхьайолча министерствой, ведомствой хулташта, заказчикашта хьалъеш йола гIишлош Iалашъерагъ гIулакх чакка доладу, шоаш ен йола произвоче дукха терахьийн. Из бехке долаш хьалъеш латте гIишлош шоай хаманахьа эксплуатаце дIаланц. Масала, укх шера шоллагIча кварталa дIаяла езаш яр мехкдаьттагIой городера МалгIабекора наах ю завод. Кхача промышленность министерства (им. Ленина, Чернер) эшаш йола оборудовани хаманахьа дIа ца яьйтар бахьан долаш эксплуатаце дIа ца луш йоай из. Цу генвара 1971 шу доалаьча хана эксплуатаце дIаяла езаш хинна районашкарa котельни а хаманахьа эшаш йола оборудовани ца хилийтарах болх бе ца йолалуш ясай.

ТIехьарча кхьачо КПСС Малгобекски горкома совещане гулделлар Нохч - ГIалгIай АССР Министрий Совета УКС-а заказчика запорни арматура, массови автоматика единица ца хилийтар бахьан долаш котельни болх бе ца йолаешаьга. 25 апреле эксплуатаце дIаяла езаш яр ца хоталахь. Дукхьал дIалахача шера Нохч - ГIалгIай гIишлошъеча управлене «Чечингсельстрой» тресте гIолла хаманахьа хьалъеш йола объекташ эшаш долча документацца Iалаш ца ярах, финансировани ца ярах, гIишлош хьалъеча эша участкаш дукха ца ткарах, оборудованеца, конструкцеца, кхыйолча материалашца уж Iалаш ца ярах пайда ца эцаш дисар 6 миллион сом. Хоам махкалара ду объекташка ритмично болх бе вIашагIтехадаланзар гIишлошъерий. ДIалахача шера хьегIнна бутт бисаьзар республикерча гIишлошъерий 4—5 миллион сом кхоачашдаьча балхах заказчикашта декхар тIа ца дуслаш. Из бахьан долаш чIоагIа халача финансови хьалаш тIа бисар гIишлошъераш. Цул соьгIа гIишлошъерашта хаманахьа алаен дIалаьн вIашагIтехадаланзар, эшаш

йола гIишлош - материалаш хьаца а вIашагIтехадаланзар. Заказчикий болх эсала вIашагIтехабеннадар гIишлош хьалъеча Iатка хилера массаха маса мара дац вай доаладар.

ХIанз хьоакерда вай питIалетна шоллагIча шера гIишлошъерий гIулакхаш маитта лел. ЦхьоалагIча апрелагIа кхочаш «Чечингсельстрой» тресторча подрадни органицацешна договор дьлац проектно-сметни документацешш внутрипостроечни титульни списнаш заказчикашца ца хилар бахьан долаш. Уж да ваI эх миллион соьгIа сома маьха. Цу аьлга уж документаш хIаттаьна кийчдаьлац СССР-и мелиораци хадбоахами Министерства, Грозненски сельхозопытни станце, республика моттигерча промышленноста министерства, шорта боакаме министерствас.

Кхы а вогIа лате Нохч-ГIалгIай гIишлошъеча управлене гIулакх. ЦхьоалагIча апрелагIа кхоачаш документацешца Iалашъянза, гIишлош хьалъяра моттигаш кийчъянза, титулаш ца хилар бахьан долаш договораш яьза йола заказчикий объекташ цхьайтт миллион сома маьхе я. ХIанз Нохч - ГIалгIай гIишлошъеча управлене оформлени ен йола гIишлош 23 миллион сом соьгIа сома маьха я. Иштта заказчикех ба горисполкомо УКС, «Грознефтехиммаводы» объединени, «Старогрознефть» НГДУ, бахача наха бытови гIулакхаш ду министерство, «Грозшнос» объединени, кхы дукхахбараш а.

Укхаза укх тайпара хеттар хьалашка отт, заказчикий министерствий ведомствий кулгалой кхеце-теш шоай хаманахьа хьалхашка латта декхараш кхоачашде, довзаш бац те уж законашi бокъонаш, боаац царна шоашта тIалетта бехктоакхам? ГIишлошъераш халача хьалаш тIа оттабераш соьгIа шоай хаманахьа дIачулкийтиш цар республикерча къахьегамхошта чIоагIа эшаш йола промышленни объекташ, наха чубаха цIенош. ГIишлошъерашa печахьалкхен шоай кхоачаш ца яра дукхалча [illegible] бехке ба заказчикаш а.

Шерра - шера шоашта [illegible] программа кхоачашъяц гIишлошъерашь. Хьалъяхаза йола объекташ дукхагIа хул, дукхахча хаяе хьалъяь ца йоалаш латта ееш хул. Из балхам долаш гIишлошъераш — транспорт, механизмаш, кхыйола техника цхьан объектера вокхагIча объекте, иштта кхы дIахуе а дIа - юха хьакхе еаш яра. Iалаш лораш тIа шоай хьехьегаш вIашагIтехьбаккхайтар гIишлошъерашка, графиках болх байтаж царга. Субподрядни организацей графикага хьежа бола бе вIашагIтехадалац. Субподрядчикашка а шоай вокхагIолча коагъоста — генподрядчика сиба уж хоиенна доа.

Республикерча министерствашта кхоста - кхоста совещанеш да, цига цар къестаду тайп - тайпара дешаш. Царна юкъе да гIишлошъерий тIалхе декхар дIадехкар дер санна дараш а, цул соьгIа цу совещанешка къестаду хьалъеш йолча объектийта хаманахьа финансировани яр, оборудованеца уж Iалашъер санна дола а, кхыдола а дешаш. Балха тIара нах а болхаш къестите цу тайпара дукха совещанеш ю шорта бехкама министерстви. Цхьабакъда, цох хьабаьнна пайда гуш бац.

Уж санна йолча совещанешкаь решенеш иштта кхоачашъю хьокхаш тIальонжаш лоттабац, цудухьа дукха ха хьаеэхьа йоц а але ют уж. Цар массане а социалистически декхараш тIаийцу, цхьабакъйа уж кхоачашдара шоай тороеш пайда эцац.

Заказчикашa гIишлошъеча организацешта оттаеш йола вIашаш йоакха тарием тIабахийта оттае еш я. Шийн хаманахьа генподрядчикашка дIадала деза дике хьеме дола чIоагIлаь документаш, договораш, финансировани е бо-аьбала беза, технологически оборудованеца Iалаиийбе беза гIишлошъераш. Цул соьгIа хан-хаманахьа тIакхахьа еза эшаш йола материалашi наделеш, дукъалза ае гIишлош хьалъю участкаш.

Министерстваш, ведомстваш, цар партейни организацеш, районни партейни органаш декхарийла я гIишлош хьалъеча цакхадаш тIехьожаш лоаттабе, гIишлошъерашта эша кокъостад де, печахьалкхен дисциплина массанета кхоачаш-гъйта, из кхоачашгъяйта гIишлошъерашкара а хьадеха. Цо вIашагIтехьдоалийтаргда гIишлошъерашта хьалхашка латта декхараш толамца кхоачашде.

К. САЛТАХАНОВ,
КПСС Нохч - ГIалгIай обкома гIишлошъеча отдела инструктор.

ИТТ ШУИ ЦХЬА ШУИ

Вай за космонавтика дельча хиннача Iалалмаве йоахкийча событешца соь чIоагIа йоа хилар «Космос караберзав йолалаьргда лакъара заяв» геттара ганза йаьча санна хет. ХIаьта эгтара хьалхара Лаьттан искусственни спутник сигалъахийтача дена дицаз [illegible] шу а нийча дьяцна. Укх шера 12 апреле цхьайтталагIа шу хара мичад Гагарин Юрий космосе вахача дена вай белгалдаьккхар.

Сигалбихьача цу наьгъа юбилейни итт шу дизачул тIехьагIа дIадала шу лехкаш йолча аппаратанца сигал гIолла никъ бара исторе чукъ ртании событе — наха чубола эгтара хьалхара Iилман орбитальни станци хьаяь шу дар. Лехкаш долча советски кемашa итт шера хIара бахча наьхьа белгалара дайза лаьцад орбитальни станцеш хьаеча, хIаьта 1967 — 1968 шерашка «Космос - 186», «Космос - 188», «Космос-212», «Космос-213» яхача автоматически спутникашa а 1969 — 1970 шерашка лехкаш долча «Союз» яхача кемаша а даьча наьгъий керттера декхар дар хулаьал из станци хьаяра кийче елга. «Космос» яхача спутникаша шаьръай орбита тIа йолча хана шоайла хьалахара, гаргаахара, дегIала хилара, вIашагIхоттара операцеш. «Союз-4» «Союз-5» яхача кемашa даьча наьгъашa торе хилийтар кемашта юкъера 100 метр мара ца юсаш лоацъеннача тIехьагIа автоматически операцей кулгамца ела управленеца цхьана таргъа. «Союз-6», «Союз-7», «Союз-8» яхача кемаша 1969 шера октябре цхьана баьча наьхьо йиш хилийтар орбита тIа долча хана массена кема цхьана хулзадена ен йола операцеш шаьрье, тайп-тайпарча режимашка цар маневренность иштай хьажа, лехкаш долча кхаь объектаца цхьан хана буьзаш лоаттабе бизаш долча управленеча хьалашка лаьттан тIарча средствашa болх иштта бу хилара.

Дуола доацча моттиге саго IIаькха ха лакхара ювсенна йола проблемаш Iекальй 1970 шера йоа космонавтика ЦIенгес Советски Союза дельча [illegible] лаьнна тIа а долаш долча «Союз-9» яхача кема 18 дени буси сигал гIолла никъ беча хана. Гучадаьлар, лорабара белгалара мероприятеш такхъьахачул тIехьагIа йIаьххача хана космосе гIолла бу никъ космонавтий организмашеи балхаш лоадаш Iаткъаш ца хилай. Цхьабакъда, наьгъе хьахехкар, космосера юхакхаьчачул тIехьагIа космонавташ лаьттан тIарча хьаламца тарбала процесс аттача яккхара кхы тIа а гIулакхаш чакхдахаза дарг ца хилар.

Цу тайпаре, Гагарин Юрий сигалбахIача дийнахь дена итт шу дизар дездеча хана долла хIана хилар дар лехкаш йолча аппаратанца дена наьгъий дикалга дIадалар мерда увел дIайолалара вай чубола орбитальни станци хьалар. Цу тайпара эгтара хьалхара «Салют» яха станци сигалъяхийтар (сог чувеанаш) космонавтика дIа белгалдаьккха дезза хIира доаллае я: 1971 шера 19 апреле. Цул тIехьагIа кхо ди даьлча, 23 апреле, сигалъхар иштта хул хьажа станцех дIахоттаенна йола «Союз-10», «Союз» дикка йоккхагIйолча космически объектаца вIашагIъювзара тIайна методика пайдина хилари керда вIашагI-хоттаенна йола увел «болх бургIолаш» хилари хьа а хьежкаш.

1971 шера июне «Союз-11» яхача кема тIа а багIаш «Салют» яхача станце тIа бигар станце бIаь ткъаь дийнахь-буса Iалаьмате боккха болх баь бола космонавташ. ХIанз а тIехьа орргга а Iомалъ ца йоаллаш селлара дукхон тайп-тайпарей я Лаьттан тIа Iениена информаци. Юха дIабоагIаш наьгъа тIа хатар а хинна цIаьхха цхьа моттиг тайпарех космонавташ Добровольский Георгий, Пацаев Виктор, Волков Владислав боор дерригача дунен тIарча наьха дегашта лаваь деш массахилийтар.

Космонавтий професси, летчик - испытателий професси а санна, кагадоацаш хатар хила тарлуш хиларца ювалена я. Летчик валаро ихасецаш дегIаухаш йола авиационни техника. Цул соьгIа, хатар хилара бахьанашта шоаш шоай сагIоршоарел ала [illegible] ду из техника [illegible] тоара, никъ беча хана кхераш вIезагIагIа хургболa хьалаш вIашагIтехьдахара. Из долла хIама иштта космически техникаца а нийса доагIаш да. Лехкаш йолча аппаратанца сигал гIолла дIахо дерга наьгъаш. ЙIаьххача хана ках чуIергболa орбитальни станцеш хьаеяга лехкаш йолча аппаратанца наьгъаш дара советски космонавтика генеральни никъ болаш хус.

Гаргарча космосе балхаш дара лехкаш йола объекташ а Бутти планеташи тахкара автоматически объекташ а хьа лаьхIа йола советски космически программа дегIайоалалва керттера никъ вIашагIдукъале йолаш-ш бац? ХIанз геттара дика гуш да, космос тахкара дукхах пайда эцарех дальъера [illegible] декхараш алхха лехкаш [illegible] а алхха автоматически объектийта кхоастадухургдоацига. ЛоархIаш да лехкаш сагтIаболен лоацен средствашa из мотта дикагIа цхьана тарагоейола гIулакх латтo. Советски Iилманхоша хетачох, цу оттам гаргарча космосера Iилмаш хаккъа бахаша декхараш шоай кхоачашде доаача гIулакхаг вилача универсальни йолча ках чу а болаш. ЙIаьххача хана лелаш йолча орбитальни станцешка [illegible] автоматически спутникашка цхьана тар а еш кхоачашдухургда. ХIаьта Бутти планеташи тохкига автоматически станцешта тIадиллар дикагIа да.

Цу тайпара сигалъеган боккъара пайдаха йола керттера кхо аргумент я: Бетта тIа уха а планетанта юкъе мела а нах тIа а болаш лехкаш дола кемаш хьалъергa Iалаьмате дукха ахча дIаесерг хилар; селлара гаьнарча наьгъа бахача космонавтанта хатар хилара кхерам боккха хилар; хIаьта, иштта саг чухилар объектах пайда эцара торонна доазув уттедар а (сов дукха эзз тIаьдеша, ЙIаьххача хана бушеи боалаш хийла йиш ца хилар, кхыдараш).

Кхы тайпа аргументаш а йоалае йиш яр. Бутти планеташи Iеноача хIаммарча стаде, ма дарра аьлча, космонавташа дер дерга автоматаша. Iилманхоша денача тайпара дукхахча нораша а наьъ-наьъе а Бутти планеташи хадданна Iошаелга Iалашде иза кхоачаш а уж. Шоай гIулакх дIахо хьоргда автоматически станцеша, района тIехьа район хеврагIа хакха а тохкаш. Цар тIа нах бац, цхьабакъда, Лаьттан тIерча специалисташка, автоматически станцей телевизионни камерий новкъосталца Беттага а хьежаш, цу станцей приборий новкъосталца цунга «ха а хургIаш», Бетта тIа тоъал пайдана тохкамаш дургда, къаьстта а нагахьа санна автоматически станцеш эргайоахаш тоаеш хилар теркалдича.

Нагахьа санна автоматаш Беттан планеташи иштта дика яле, Лаьттанна гонахьарча космосана сенна во я уж? Сенна хьаю нах чубагIа орбитальни станцеш, оцу аргументарша шоаш йолчо тайпара юевш ма йий: нах чубагIача станцешка боза нах бола, хIаьта царца дешдола наьгъаш гага хатар хиларна дувзаденна а да. Эгтара хьалха белгалдаккха деза, цу станцешка дIабода нах Бетта тIа ухийтача кемашка белдачул вIезагIагIа хилар, хIаьта хатар хилара кхерам сел боккха бац. Цхьабакъда, керттердаь цу нах латтаи. Лаьттана гонахьарча орбита тIарча саго лехкача объектий автоматическичарца нийсйича дикка йоккхий совленаш а дIабода боза махи хатар хилара боккха кхераши цар кхьча гIулакхашка юхаметтаоттабеш хиларах.

Беттахи планетехи дола хIамаш пайда сен кIезига хоиш хилараш шоллагIа сведенеш пайда боккхача маьха я. Лаьттах дола хIамаш пайда кIезига хац, цудухьа зуби йолча хувахача хьаленешта юкъера керда, лоархIаме, хьашт долаш ераш дукха а пайданагIа хьахоржалургъа Iейа а вай орбитальни станце тIа вагIача специалиста, автоматически спутникачул, хьаметтел Лаьттан тIара управлени ей а хиийта шийх хьашт доле. Беттан планетангеи, нагахьа санна хулаш хилча я, геттара шортига хул хувианаш. Уж хувианаш геттара дика зелургдолаш я автоматаш. Кхы тайпа да гIулакх — Лаьттан тIара процессаш, къаьстта а атмосферни ераш, шоай гIулакх — океанаш тIара хьал, долхача кхийн [illegible]. Уйхаз Iалаьмате сиха я уш, хIаьта керда Iалаьмате лоархIаман чIоагIа хьашт долаши йола наленеш кастаста вIалла хага а доацаш хул. Шоай хаманахьа уж хьагучанзаэ могарлдаш орбитальни станце тIарча сага мара.

Орбита тIара вай балара дегIаш да из. Орбитальни станцешш Iилман тохкамаши, тайп-тайпарча оборудованеца тохкамаши дара йола орбитальни лабораторешь санна а, ферда тIарча фотографи транспорта лаьрхIа диспетчерски пункташ санна а, дозал дешача моттигашка шоай тайпара технологически операцеш чаккхъяхара йола цехаш санна а ма хургйий. Цу хана станце тIа саг хиларе торонаш дикалгахьа моржергъа автоматически спутникашца кхийнча. ХIанз а вай са ца кхуш йола кхы а дукха функцеш кхоачашъюргъя саго лехкаш йолча орбитальни станцешка. Цу тайпарча станцешка сигал гIолла никъ байтача хана хьагучанзаргъя цар керд-керда торонаш, цхьабакъда цу тороенех дукхахчарех пайда эцалургбац, нагахьа санна станце тIа саг ца хуле.

Цхьа маIан долаш да, дукха американски специалисташ, къаьстта а «Салют» яха станце сигалъяхийтачул тIехьагIа, цхьача программей хIама тIехьаьнна а довзъе, «Аполлона» программица, тергам тIабергзабайта йола концеци нийса йий-еций яхаш уйлае боалар. Цу хьакъехьа укх тайпара дийцар Вальтер Дорнбергера, вевзаш волча американски ракетчика: «Политикий вIашагIа хавпахьа хоржад космосера эгтара хьалхара доккхагIдола дехар. Цель 400000 километр а ца уллаш, 300—30.000 километр гень ул Лаьттан тIара».

Цу тайпара, теоретически хьисапаш дара меттад, космонавтика дегIаккхувлача хIара доккхача практика а хьахьекхад йIаьхха ца йолакхаш саго лехкаш йола орбитальни станцеш хьаяра тIабераеба, советски космически программа генеральни никъ нийса хилар.

Юрий [illegible]
АПН [illegible]

ИШТТА БА ТХА БОЛХ

ДIадаха шу балхаша шоашта де дезаш, нигара, профессиональни говзал, къонахчал, денал чакх хиина шу дар Нохч-ГIалгIай МВД хьаьсттача оперативни дивизионе лични состава.

ХIана тха ала йиш йолаш да, республика МВД командовани тхоашта хьалхашка оттадаьча декхарех тхоаш лоархIадаьд, аьнна.

1971 шера даьча гIулакхаш дисциплиннан хьогагIа, республика МВД кулгалхоша Нохч - ГIалгIай АССР чурча гIулакхий министерства системе дикагIйола строевой подразделени лаьрхIий дивизиона оперативни взвод, хIаьта конвойни взводе кхоалагIа моттиг хьожайир цунна.

Дивизиона личне составо ерригача республике ду патрульно-постовой гIулакх. Дийнахь а буса а, йоачахи ехкахи — мичча хана а ерригача посташка латташ хул тха болхлой. Дивизиона лични составо тIулакх деш йолча маршруташкеи посташкеи нагахьа хиннац зулам хьаь общественни порядок толхаяьа моттиг. хIаьта, нагахьа санна из нийсъелча а, лар керда йолча хиина хьагучайоацаш из.

1971 шера 26 къоне балхло хьатIайийцар дивизионе. Царна практика хIайоазийта, денал ураоттадь. Постовой гIулакха халонаш ла уж Iомабе базар. Царех дукхахчар шоашка болх булургболга хьаьнехар, хIаьта балха декхарех уж во а лоархIабац.

1972 шера январь бетта дивизиона личи составо ланa а лаьца бехктоахаш зазр зулам даь дIаьбола нах, Медвытрезвителе кхийдар дукхахбараш. Зуламаш ца гIоттийтара тIабарзаба боккха болх чакхбаьккхаб.

Къаьстта белгалбаха догдоагIаш Грозенерча посте шийн гIулакх кхоачашдеш латтача хана тIалетта кIомала гон 8 гали а долаш йоагIа автомашен лаьца отделени командира милице сержант. Ш. Наказий милице воккхагIйола сержант М. У. Очерхаджиев. Цу автомашена водитель лаца а лаьца Гудермески ГОВД вигав. Цунна дуьйлаьа уголовни дош гIоттадаьд.

Грозенера Берса-Юрта кхачара болча жаккхмалахаъа участие общественни порядок лораяра дехкар кхоачашдеш хинна милиционер М. Т. Чакчаев. 1972 шера 8 январе лаьцад поезда вагона чу лов [illegible] гражданин Кононенко. Чулакхача кул кисара корадаьд финни урс. Хулиган милице отделе вигав милиционера М. Т. Чакчаева.

Укх шера 21 январе централни рынки общественни порядкага хьожаш хиннача милице сержанта М. Хасарове лийцаб урс тIа а оттадаь. Ийтта а йийтта, хий йоаккхаш гражданин найха е вайха, байцна кIалхарбовла тIийрта къуй Х. Х. Вузуртаков В. Д. Богатырева. Къуй Заводской РОВД хьалчу а бига чубехкар.

Дукха а доаладе йиш яр шоай сий долеи атта боаиен болх деза декхар санна кхоачашбеш болча милиционерий къонахчал дола, баьъкхьера гIулакхаш хьакъонхашi дола масалаш.

1972 шера социалистически декхараш тIа а ийца дивизиона личии составо доаш дешнад иттлетта шоллагIа шу балха тIа тIеддина хьокханеш а дIалаш чакхдаьккха, аьнна.

А. МАГИНЦКИЙ,
Нохч-ГIалгIай АССР МВД политико - кхетама балха милице оперативни дивизиона командира заместитель, милице воккхагIвола лейтенант.

Грозненски района кхоалагIча бьециаварий совхоза цхьоалагIча отделене парникашка помидорий рассада кхеем ба хIанз.

ПАРНИКАШКАРА БАЛХАШ

Шубина Белай звено йоалла хьатIайьнна помидорий рассада нийлхьеш а нийлахача дIайогIаш я. Уж балхаш лоацача хана чаккхдала лаьрхIад коллективо.

Помидорий рассадна лаьрхIа гIа дIалийнад февраль бетта, 30 гектар йолча парникий участком тIа 2 миллион помидорий 90 эзар цирский рассада кхее доаш денна Шубинас кулгалдеча звеноe. 4 эзар рама хIола дIадийнад помидорий фу: 140 сантиметр шорри 200 сантиметр йIаьхал я рама. Парникашта юхе гIолла доаче хии тоатолгашкара хий летт помидорий рассадна. Хий теха даьннчул тIехьагIа юха а рамаш IотIайоаха.

Рамашта юхе ида эза вертааь. Ераш фу деш ида?— хетт аз Шубинайга.

— Уж чIоагIа эшаш я помидорий рассадна. Малх кхийттачул тIехьагIа шин-кхаь сахьата аргаьнца дIакъовла еза рамаш. хIане аьлча мелих зIенараша доатедерга рассада хетолгеш. Ши-кхо кIира доккха деза тха хIана сонна цхьайолча лаиа рамаш кхайлайоахаш. Цул тIехьагIа ахреш маргъян.

20 апреле кхашка дIае болалургба рассада. Шин сорта помидорий рассада я дIаюрргъяр, Иштта, «молдовский», «волгоградец» сортех. Совхоза Iалама хьалашка дехка лаьцхьам цу цу сорта йолча помидораша. ПлангIа хIара йоллало 25 парника тIехьожам лоаттабе безаш ю. Цхьабакъда, кхайберзава дехка хьоакхаеш е доахаш 27—28 парник лаьца. Уж ба массеха шера отделене помидорийш ларсаш хьею доккха опыт йола Марчехиева Хьавайна, Гайтемирова Жугират, Евлоева Хьийбат, Стадиревская Екатерина, хьинаре къахьегаш йолча звено коллективо кулгалхо Шубина Бела. Шоаш тIайийна социалистически декхараш толамца кхоачашдера хьагха ца бенн къахьегашна бе коллективо членаш.

В. ШАКРИЕВ.

СИЙ ДАЬННАД

Грозненски № 3 йолча пассажирски автотранспортни предприятеда дика вовзаш ва воккхагIвола диспетчер Угурчиев Берса Яхьья. Шийца болх беча диспетчерашца, водителашца, ремонтникашца феза мен Iимерзен ва, мичча хана а царна новкъостал эше гIо де кийча ва. хIаранехара ловгIар хьадех, шиа бехкагIа балха тIа кIаскха хьовзам хилийтац.

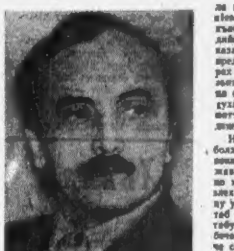

Из иштта хилараш лаьца дукха масалаш доаладе йиш я. IуйрIйна кхоачаш малх лоамагIа хьалбалалехьа ше болх беча автобоазаме кхоа Яхьья. Балха ера шоа таксеш лаьнан, малагIа заказаш кхоачаш ца деш дисаь, уж фу бахьан долаш дисад хьож из. Цул тIехьагIа диспетчерашца дага а ваьле сиха нийсдеша кхоачашбоацараш дIадоах. Техничесни даьхье аха рейсагIа ера ца йоалаш йисача таксена метта кхыйола такси хьожио. Иштта дIаболабу воа. Угурчиева хIара дийнахьара ший болх.

Автотранспортни предприяте водителашта эгтара бехктоакхамагIа хьалхашка латта декхар да балача наха даь заказ хаьнахьа кхоачашдар. Дукха ха йоацаш заказ кхоачаш ца деш моттиг нийсьелар предприяте. Водителаша, диспетчераша, инженерно-технически болхлоша хакъа а лоацаш производственни совещане дийцар из гIулакх. Цига цIенхашта бенн бер гIалат ваьннача.

Цхьан бийсана воккхача волча республикера гаргара сий кхелтаю дьена телеграмма а кхаьча цига баха сагота баьхна пассажираш нийсбалар. Грозне дежурствагIа йола такси ца ядийтача цига яхийта мотт ецар. Дежурни такси яхийтар хатар хинна бола пассажираш йица. ЦIаькха из гIулакх дIалургдаш тхона кхаш бараль кхаца цаьхет хьакхар автотранспортни предприяте.

Хана тирбаб Яхьяй къахьегама никъ. 1950 шера шофера гонзан Iоха а ца балха вахар Берса Яхьья. Карагандински областе городе Темир - Тау грузови машена тIа болх беш хилар из. Ше из болх бехаш караладарах бIу хьожабецар во халагIйолча рейсагIа йоачаь хана а. Цахадаш шийн балха говзал лакхъеш, социалистически яхье хьалха латтарашта юкъе йолаш хиe шера болх бу цунна къахьегамах замечани йоацаш.

Цул тIехьагIа дийна тIехьаеш знаменаш дIа а екха шоллагIча класса шофер хилар дувах. Из шу дIаьккха дийлургдаш сона, ялаш душ Яхьяс. Из а цхьа бахьан долацш дац. Цу шера цунна енкай Казахски СССР Лакхехьерча Совета Президиума Сийлен грамоташ «Казахски ССР дикагIа водитель» яха сийлен цIи.

1957 шера Грозненски № 3 йолча пассажирски автотранспортни предприяте кулгалхоша цуй къахьегамах кийжка бIаргадайча сийла дIахийцар из балха. Цига а шийн новкъосташта хьоахаш телаш къахьега воларелир из. Цхьа бутт дIабехийтахар печахьалкхен план кхоачаш ца ех. Массаза а шийн машен ю аьхача хьала тIе хилийтарах, доагор, резина кхоарах кхьача водителашта хьокхаше уттанора из. Иттех шера хIанз ше къахьегаш волча автотранспортни предприяте балха тIа гIалат воьлча цкъа шийна зaмечани йитадзар ю. Организаторски болх цунна дика доашта ца зулам дисаазар предприяте кулгалхоша. Цудухьа из хьежаву диспетчерала балха. Такси тIа болх беш шийн йоккха опыт хиларга хьежжа дукхагIа таксеш эшаргйолча, дукхагIа пассажираш хулача маршруташка дукхагIа хьежайора цо таксеш. Яхья диспетчерала

ва воалийтачул тIехьагIа дешна вIоагIдолчар постаиарашца диспетчераш ухийта наьхатах. ХIара дийнахьа буси 90—100 такси вокхагIа арайоал автотранспортни предприятера. НагаIъ санна царах машен ала моттиг нийсялой а зоана нар метта хIенхийта керда ца езаш такси кийчъейт цо. Цудухьа укх тIехьаьрча хана нагахь моттиг нийсалац заказ кхоачаш ца деш даса.

Иштта дика такой водителий болх цунна вIашагIтехьбеннa хераш воккхагIвола диспетчерала хьажавье из. Ши-кхо бутт мара бац из болх бу. Цхьабакъйе хIинаькха дикагIйолча сагIорахьа цу участке а шийн болх дIабоалатеб цо. Дилле а тIехьожаш лаьттабу водителаше, диспетчерашi беча балха, нагахь царех цхьолагIча сага бехкагIа балха тIа хьовзам хинна моттиг нийсълойя кулаш эшаш дола новкъостал ду, кхы из санна дола кхоачамбоацарех ца нийсдалийтара дола наькъаш дIадовзийт. ХIара кIирагIа цIеперска дийнахь хIера бахьа болхо итогаш ецар. Цига дувц нийсденна кхоачамбоацараш, нарегIдийнараш, дIайовзийт дикагIйолча водителий опыт. ДIахо болх тоабара хьадха йола мероприятеш белгалйоах. Иштта болх барах укх тIехьарча хана дика тоабеннаб автотранспортни предприяте болх. Из тоабеча хьинаре дакъа лаьцар Яхьяс а.

Хьинаре къахьегарах соьгIа общественни балха тIа а хьинаре дакъа доал цо. Из ва профсоюзни месни комитета председатель общественни инспектор — дружинник, общественни контролер.

Цу предприяте балха цунна а дукха сийлен грамоташ, цкъа премеш тийнадай Яхьяйна, итташ да яха баркалаш. Массеха шера цуй портрет хьалтеха дьаллад предприяте Сийлен доска тIа. Предприяте болхлошта юкъе хьалхарчарна коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цIи яьккхай цо. СССР 50 шу хулача денна къахьегама соьгIат сийчдара а ерригIа шоай торонаш оарцагIъахьхай № 3 йолча пассажирски автотранспортни предприяте коллективо. Цу юкъе а хьинаре дакъа лоаш цо.

СУРТА ТIА: воккхагIвола диспетчер Я. Угурчиев.

Б. КОСТОЕВ.

Ленина цIерагIча Грозненски мехкдаьтта чаккхдоахача заводе хьалха лаьтташ я Ахмаков Леча кулгалду № 5-6 йола коммунистически къахьегама сийлен цIи долаш установка коллектив. Мехкдаьтта сийрда продукци арахецара кхаь бетта план хаьал дукха хьалха кхоачашьай цо. ПланагIа лаьрхIачул соьгIа арахийнай цхьайтта эзар соьгIа тонн мехкдаьтта сийрда продукци. Белгалбаьнна дика къахьегаш ба цига технологаш Чуева Ксения, Голубева Надежда, Безвин Сергей, Федушкина Евдокия, кхыбараш.

СУРТА ТIА: технологаш К. Чуева, Н. Голубева, С. Безвин, Е. Федюшкина.

Т. ПЛИЕВА сур.

ТЕХНИЧЕСКИ ПРОГРЕСС ЯРА

КПСС XXIV съезда решенеша доккхий декхараш хьалхашка оттадьхьд советски халкъа дIало а мехка халкъа боахам дегIабоалабара. Цу дакъе лоархIаме декхараш хьалхашка латт мехкадьтта чакхдоахача промышленноста. ПхIилеткагIа чакхдоаха мехкадьтта 1,5 дукхагIа хила деза. Иштта чакхдоаха мехкадьтта дегIадоаладе лерхI мехкадьтта чакхдоаха керда заводаш, производствеш хьалъяра чотах, болх беча заводашта, установкашта, цехашта реконструкци яра чотах.

В. И. Ленина цIерагIча Грозненски мехкадьтта чакхдоахача заводе укх пхIилеткагIа хьалъе езаш керла цехаши установкаши яц. Заводе коллективо кертгерча дакъе ший технико-экономически хьокхамаш тоаде деза болх беш йолча установкашта, производствашта реконструкци ярей технически прогресс елга сихдарей чотагIа. Пхе шера планагIа цо дикка лаккхъергъи арахера мехкадьтта продукци. Массехк миллион тонн дукхагIа хургъи арахецаш йола мехкадьтта сийрда продукци. ХIаьта кокс 15 процент дукхагIа хургба. Вай мехка эггара хьалха тоаде лаьрхIад тха заводе кхачаш парафинаш промышленни хьисапе арахецилга. Иштта да тха коллективана хьалхашка латта кертера декхараш. Царех цхьадараш 1971 шера кхоачашдаьд.

Мехкадьтта чакхдахара пхIилеткагIа лаккхе лаьрхIа мощносташ хIанзалехьа ядаш совгIа доаккхьей. Из кхоачашде вIаштIехьдаьнна юкъхьанца мехкадьтта доахача установкашта реконструкци ярах. Комбинированни хьисапе мехкадьтта чакхдоахача установкашка организационно-технически мероприятеш чакхьяьрах.

ПхIилеткагIа хьалхашка латте декхараш толамца кхоачашдара 1972 шера дукха балхаш де деза. Юкъъенна мехкадьтта чакхдоахача установкашта реконструкци сергьи укх шера. ХIанзалехьа уж балхаш дIадоладаьд атмосферно-вакуумни установке. Керда колонна а оттаеш цига шердергда атмосферни дакъа, шеръергъа теплообменни аппаратура, хIанз йолча хин холодильникашта метта вIашагIйохкаргъя феца шелал луш йола конденсатораш - холодильникаш. Цар тIехе курогъя 5200 квадратни метр. Вакуумни колоннай Iакара конденсаци юкъайиллача барометрически системана метта герметични дIакъайла система оттаяр цу установке боккха лоархIам болаш гIулакх хургда. Из бахьан долаш дикка кIезиглургда доаш дола технически хий, цIенагIа хургда цигара дIаухаш дола хиш, цIенлургда Iамарч. Цу ерригача мероприятешна вIаштIехьлоалийтаргда шера хIанз арахецачул бIаьш эзараш тоннаш мехкадьтта продукци дукхагIа арахеца, хьалха эзхьа доаш хиша технически хий 700 кубически метр сахьата лаьрхIача кIезигде. Иштта дукхагIа мехкадьтта чакхдоахаргдола гIуллакх вIаштIехьдаккха лерхI тха заводе атмосферно-вакуумни установке а. Цига чакхъяда еза мероприятеш дукха еце а бизза пайда яла лерхI йолаш йолча мощностий резервех, керттерча аппаратурех. Цига оттаергъя йовш йола мехкадьтта продукташ меллай хьахьокхаш йола прибораш. Кхы тIа вIашагIйохкаш латт теплообменни аппаратураш. Мехкадьтта продукташ дIаяхийтара болх дикагIа вIаштIехьбаккхий, тара дика дIа-юла цийсъяьй насосаш, цудухьа нерех дикагIа пайда яла вIаштIехьа а доаь. Ректификационни колоннашкара хьайоагIача йоахалех цIаьнна а пайда яла лаьрхIаб.

Сихха хьоастае езаш лоархIемера проблема я цу установкерча теплообменни аппаратурашта мукх тIаюхаргйоаца гIулакх вIаштIехьдаккхар. Цу гIулакха тIаерзаяь цхьайола мероприятеш чаккхьяна лаьрхIад. Хина магнитни обработка ергйолаш 12 аппарат вIашагIйолларгъя цига. Цу аппараташа боккха пайда беш хилар заводерча цхьайолча установкашка латтача аппараташа къаьгга хьехьекхад.

Заводе арахеца кокс дукхагIа хилийтара заводской конструкторски бюрос кийчъьйча проектагIа коксови цехе керда хьалльергьи лишк. Цо торо хулийтаргъя куба чу дIачуйоаьда бедал 260 градусагара 350 градусага кхачалца йоахье. Температура лаккхагIа мел хула дикагIа хургда коксовани яра хьалаш, кIезигагIа ха дIайохийтаргъя кубе из бIоахбеш. Цунца цхьана кIезигагIа хургьа кокс бара производственни цикл, дукхагIа хургба арахеца кокс. Цул совгIа хьалха санна кастаста кубаш йолга я йоагаш сена латтаргбац цу цехера болх, ремонт йоацаш дукхагIа болх бергба. Керда пишк хьалъяра ле дезаш мел дола балхаш 1972—73 шерашка чакхдоахаргда. Цу юкъа болх бе йолаьлийта лерхI цхьакха а керда хоксоаь куб. Цо торо хулийтаргъя шера массехк эзар тонн дукхагIа кокс арахеца.

Дукха хувцамаш хургда парафин арахецача производстве а. Из дувзаденна да заводе кхачаш парафин арадеца дезаш хиларца. Цудухьа цига керда хьалъе еза хIанзарчарел дукха а йоккхагIа йола 16 перколяторш чуйоагIа перколяционни отделени. Цар ноккъостальца парафинаш цIендергда атсорбенти новкъосталца. Цу отделенера дерригга хила балхаш механизированни хьисапе чакхдоахаргда. Парафинови производстве чакхйоаккха мероприятеш юкъенгьа еза фильтропрессаш ергаккар а. Укх шера йоахала илайлени а еш переоборудовани ергьа яхе фильтропрессана.

Парафин арахецача производстве ххы а дукха хувцамаш хургда. Цу деха вIашагIйоллаш а автоматически хьисапе парафин Iочу а еттаьш картонни коробкашка царна упаковка яра йола керда поалагIа лини. Цул тIехьагIа цу участке кулгашца деш мел хиша балхаш дIадаргда. Цу мероприяте шера пачхахьалкхенна ах миллион сом совгIа пайда бу. Цул совгIа цо торо хулийт хIара шера Даьхен чIоагIа эшаш йолча парафина эзараш тонаш арахеца. Къаьстта чIоагIа вай мехка хоатташи потребителашна дIаэпашк я коача парафин. ХIана аьлча царех хьаю молоши средствеш, белково-витаминни концентраташ. Уж чIоагIа эшаш я доаханна а кеа тIарча оалказарашта а.

Завода опытно-промышленни установке оаха ГрозНИИ Iилмахошца, «Гипрогрознефть» проектировщикашца цхьана дунеш тIа эггара хьалха непрерывни процессе арахеца йолаьяй геттара цIена парафин. ХIанз цу установкана переоборудовани еш я цхьадаш коача парафинаш арахепаргйолаш. Из дукхагIа арахеца долалургда хьатIадоагIача 1973 шера.

Укх тIехьарча шерашка вай мехке чIоагIа йоакхо ю заводашка дIаухаш дола хиш цIен а деш уж дIачуухха хиш, Iамарч цIенагIа хиннйтара. Цу гIулакха лаьрхIа укх пхIилеткагIа тха заводе болх бе йолайолийтаргъя технически хих шоллагIа пайда эцаргболаш йоккха тхьо блок. Шолжа чу дIачуухаргдола бIеха хиш цIендаь дIадовхаргда. Уж блоцаш хьальерга дIайода мел пхи миллион совгIа сом да. Укх шера царех цхьа блок хьалъьергда, тIадоагIача шера из болх бе йолалургъя. Цхьан сахьата 13 эзар кубически метр хий чакхдоалийташ мощность хургъя цул.

Заводерча процессашта автоматизаци яра балхаш чакхдоахаргда шин постанех: продукци дикалга дьажера автоматизаци ергьи. Цу гIулакхо торо хулийтаргъя продукцена еш йола анализаш лабораторешка а ца еш установкашка е. Из бахьан долаш лабораторешка болх беш хиша ках кхичадьа болх берболаш мукъабарга. Цул совгIа резервуарашкарча мехкадьтта продуктай боарам меллаб хара йола прибораш производствана юкъейоалаергъя. Мехкадьтта продукташ дIаахийтарех хьачуахийтарех йола задвижкаш хьеллилга а дIакъовлилга а автоматизированни тайпара чакхдоахаргда. Уж дерригга балхаш диспетчерски пунктера управлени а еш чакхдаха йиш хургья. Цудухьа товарни бедала боахамера болхлой дикка кIезиглургба. ДIадахача шера шин парке чурча резервуарашка гаьнапара цар чу мел продукци а ховргдола прибораш производствана юкъейоалайир. Массехк установке вIашагIа а ехха болх беш я цига арахеца продукце дикал хьахьокхаш йола прибораш. ХIанз цу тайпара кхо прибор вIашагIйоллаш я. Ер шу чакхдалалехьа дукхьашка мехкадьтта чакхдоалача установке вIашагIйолларгъя цу тайпара йолча приборий система. Установке яра мел хоцача продукцена тIахьожам доаттабергба цу прибораша. ТIадоагIача шера деиз лабораторе анализаш ца еш дукхьашка болх бе йолалургъя цу установкана. Цох боккха пайда барrба производствана. Цул совгIа технологена тIахьожам доаттабе ца безаш технологически процессана автоматизаци ергйола гIулакх а чакхдоаккхаргда тха установкашта.

Укх шера тха заводера цхьа установка Iалашъергъя автоматике прибораша. ТIадоагIача шера из болх бе йолалургъя лабораторе болхлой ца эшаш, хIана аьлча цу прибораша тIахьожам доаттабергба арахецача продукце дикала.

Завода резервуарни паркашка ер шу чакхдалалехьа лаьннара резервуарашкара продукци меллай хьахьокхаш йола 60 прибор вIашагIйолларгъя. Из бахьан долаш завода кхаь резервуарни паркашка мел продукци а хьожаш йола безаргбац операторий.

Парафинови производстве я гео мехкара боли участке, цига парафинаш хьаьвстаду машинаш. Уж балхаш лечара хьалаш Iалаьмаш чIоагIа хала да. 50 градусага кхачалца йIоахал йолча помещене болх бе безаш ба операторашка, цул совгIа процесс ше а йIаьха а, хадалдаш болхлошна тIахьожам доаттабе безаш а в. «НИПИНефтехимавтомат» Грозненски филиала Iилмахошца цхьана дитарча ерригача технологически операцешта автоматизаци яра схема кийчъяьй. Из схема йола цхьа схема лIайхьаьна производствана юкъейоахьай. Из технически тIехьагIа тучадалхьад гач йоахьяра ергта операцеш йизза чакхйоахаш хилар.

Укх тIехьарча хана тха заводе чIоагIа йоакхо ю арахеца продукци дикагIа хилийтара а. Хоама хьалара термически крекинге арахеца бензинаш лоха дикал болаш да. Уж потребителашта дIаэдара перспективаш кIезига я. Цудухьа царна метта лаккхоктанови бензинаш арахеца доладийрда оаха.

Ленина орден лелаеча Шелковской хьемсовхоза вошкхагIволча жIаIуи, Социалистически Къахьегама Турпала, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутата Н. Эсмухамбетова «КарагIдьа дар доллуш дац» яхача статье тIа дувцараш лоархIаме да. Цудухьа тха завода коллективо мощносташ лакхъяра, арахеца продукци дикагIа хилийтара, технико-экономически хьокхамаш тоадара, къахьегамо олларе лаккхъера дакъе пахош дача балхий оцетагIа лаоцадуш из тахан укх статье тIа. Тхоай резервех бизза пайда эцарах совгIа доаллахарча, тхампеш йолча, предприятешкара дикагIйола опыт хьайю оаха пайда хьалашта латта декхараш дика кхоачашдарей, технически прогресс сихдара. Завода мехкадьтта чакхдоахараша дика кхетаду пхIилеткагIа хьалхашка латта декхараш хьахьяхаш бехктохамец хилар.

Р. МАРТИРОСОВ,
В. И. Ленина цIерагIча Грозненски мехкадьтта чакхдоахача завода партера секретарь.

БIАЬСТАН БАЛХАШ СИХДЕННАД

СССР 50 шу дизара сийна лакха социалистически декхараш тIайийцад укх шера «Октябра 40 шу» совхоза ядаш леладераша. 12900 тонн хлат чуда дезаш ба уж. Цурах 4720 тонн кIа, 6250 тонн хьаьжкIаш.

ХIана пIеслагIча пхIилетка шоллагIча шера шоаш тIайийца социалистически декхараш толамца кхоачашдара къахьегама эздо а оттаб къахьегаш ба совхоза болхлой. ЧоагIа сарпагIбьннаб уж хлат хьувчьадара. Шин эзар гектара тIа гурахь дийнача хлата вIарI тонн минеральни удобренаш а хьаха подкормка яьй. Хина чакхбаьнхаб из болх цхьоалагIчоа шоаллагIчоа отделенешка. Самолетаца я подкормка. БIаьсти хIача культурашта а дика кийчо яьй. 10 эзар совгIа тонн органически удобренеш оьхай нхамна.

Кхашка ду дерригга балхаш агротехнически дикагIйолча хана дикал лакха йолаш чакхдахар чIоагIа Iетнъ хьувкьаьна. Цудухьа къаьстта тIахьожам доаттабу механизаторашка шоаш бу болх хьоатта дикагIа, лоацача хана чакхбаккхаре.

БIаьстан балхаш сихон дикеп чакхдахара новкъа хургдола, дIа ца дьахача дергдоаш цхьайпа кхоачамбоацараш а да совхозе. Къахьегамхой дикагIа болх бе вIаьнехаш йола лозунгаш ац, во вIаштIехьъьяьнхай гойтара агитаци. Геттара воча хьала тIа а механизаторашта вьалIа, хIана ца лаьрхIа йола ахай тIара кухьестай. Жа лаьттад цига Iай. Цхьабакъда хIанз а дIа ца доаккхаш кхо, кхьайола нуйхаш латт станя помещенешка, кхоаленашта вIаь. Кхы гаьна ца доаккхаш дIадаха деза уж кхоачамбоацараш.

Б. ГАСАРОВ.

Кхойтта шу хьалха дар из. Цу хана мехка дукхача моттигашка санна «Красный молот» заводе а баржаш лаьтар коммунистически къахьегама тIехьара болаш.

Шоай предприяте эггара хьалха из болаш хьалхадьхьнар Гайрбеков Къоасама. Цул тIехьагIа хилар со Къоасама болх беча № 13 йолча цехе...

Цу хана деза дукха ха яьннале а, вицланар сона цу цехе фонтанни арматураш арахецай бахьарашта юкъе бIаргвайна къона токарь Гайрбеков.

— Елсенной сона токара говзал. ШоллагIа шу да ез укхаз болх бу. ХIанз юкъ а керда говзал харерзае езаш хилча токаралла мара болх бе Iомалургвацар со. Доккхан ду ва, укх йоккхача завода коллектива член со хиларах, — йоахар Къоасама.

Цеха кулгалхоша а во тошал лацар кьоначча токара. Хьинар, кхетам болаш, новкъостанца Iемарза, вадий вIаннига саг ва ва, йоахар цар.

Кхойтта шу дьаннад цу хана дена. Дукха ха йоацаш хинняв со кхойтталагIча цехе. Ерригача заводе санна, доккхий хувцамаш хиннад цига а. Из кхы а шерьеннай, дегIенай, дукха а дукхагIа арахец продукци. Производствоа культура лакхъенай. ДIаяхача, бархIлагIча пхIилетке доккхий толамаш дахарах пачхахьалкхен доакха совгIат — Октябрьски революце орден еннача завода берригача машенашъераша санна керда толам баккхара Къоасам лоаттабу цу цеха болхлоша а. Царна юкъе хьалха латтарех ва коммунистически къахьегама ударник, говза токарь, коммунист Гайрбеков Къоасам. ХIаьта из санна боле коммунистически къахьегама ударникаш бIаьш ба заводе. «ЦаI массанена тIехьа массана цхьаннена тIехьа» яхача коммунистически принципах къахьегилга а бахилга а цар вахара дIайола ахиннай дIаэттад.

— ХIанз заводе шерра ярма латт енае ден задани дуь дийнакь кхоачашъергъяь аьнна ленинградцеша дIайолаьь инициативе. Из хьаллаьна болх берех яде вахавар со цига. Къоасам волча кьоакавар со.

— Хоа сона, атта деккар дац пятилетка дахь шера кхоачашъе аьнна аз сайна хьалхашка оттадьар.

Со теш, доаш кхоачашдергда Къоасама. Из дац моттийта яхаш, на доаш дешар ва дохьле хьонаф, говзал йола токарь.

ТОКАРЬ

БархIлагIча пхIилетка шийсоглаяхь шерех аз шерех хилагIашъяйчаьй Гайрбекова. Иштта доккхий толамаш доахаш къахьегаш пIеслагIча пятилетке. ХIара денна йола норма 170 — 180 процент кхоачашъю. Пятилетка шоллагIча шера йиъалагIча квартала чотах къахьегаш ва из хIанз.

Миштта вIаштIехьдаьннад шоа из толам баккха? — хетт со.

— Дерригга а токара говзалах тийша да. Цхьаволча саго цаI иле кхо оаткал е вIаштIехьдоала, — лоацца ду тю жоп.

Ачхой - Мартановски районерча Валерик яхача юрта ваь Къоасам. Сийлахь - боккха Даймехка тIом латтача калача хана — 1943 шера дукъ тIа вей доачие хIинча, дукхагIа еза нана енна висар илх шу дахьна хIоьяк. Нана йоацаш висача шийвоIа эшар Iалашдеш, цунна холахетар ца хулийташ вар да. ХIаьта а цхьацца хьалорш нийсъалара хаиал хьалха балха ваха вийзар Къоасама.

Из хар 1953 шере. Цу хана город Алма-Ате бахар ГайрбековгIар. Укхаза из балха вода районпромкомбината цхьан цехе ученикалла. Цига во лоаццача хана керазайир вулканизатора говзал.

«Хургдола хьазилг бIенара доагIаш а Iаьхад», яхаш да халкъа кица. Ше къахьегама вахар дIадолодаьча хьалхарча шере а хьагойтар Къоасама ше дика болхло, тешаме новкъост, предприятех, коллективах дог лазаш воле саг волга. Укхаза балха вена дукха ха ялалехьа социалистически яхье хьалхара моттиг яккхарах Сийлен грамота елар цунна.

Производстве болх бешие сайрийнарча школе ялхлагIа класс йистейоакх цо.

Цул тIехьагIа болх хувш Къоасама. «Октябрьски революце тхьо шу» цIерагIча артеле, оценковщикалле вода из. Хьинаре къахьегар цига а, бакъда, цунах кхоачам беш вацар Гайрбеков. Цунна дагалаттар кхьдар — йоккхий машенаш еча заводе балха водилга. Кхоачашхул Къоасамий уж уйлаш а. 1957 шера Грознерча «Красный молот» заводе воагIа из. КхойтталагIча цехе хьожаву Къоасам.

— Сона цIаккха а дицлургдац чоалханерча фонтанни арматурашта йола оатхалаш се хье валийтина да. Цеха ерригга а коллектив сайга хьежаш сиина лотаро сона. Сакхат доацаш ю хье хIаштIехь ца далар кхерар. Вагьла, из хьальча оатхала мастера дика мах бир, — йоах Къоасама.

Заводе лоархIамегIарчарех а фонтанни арматура цех. Чоалханне а цул балха процесс а. Сменах массехк тайпа оатхалаш ю хьое эзаш хул Къоасам. Из халагIа да, хIана аьлча, цунга хьежаш кийчъе еза станок а. Цу гIулакхо дукха ха йою.

«Токарь универсал» — иштта оаш дах новкъостана. Из иштта да а да. Къоасама хьаю шпинделаш, сальникай коргусашта дика хомшакаш, гидравлически предохранителена йола цилиндраш.

— «Социалистически яхь вIаштIехьйоаккхилга дIахо а тоадарах» бола КПСС ЦК сойам ирабаьнначул тIехьагIа яхь кердие формаш юкъе а кхуллаш къахьег цеха коллективо, — йоах смени мастера Иатин Николай Петровича. СССР хьаль 50 шу дизара сийна лакхара лекхараш тIайийцад. Цу яхье хьалха латт нов. Гайрбеков. Цул совгIа Къоасам дика рационализатор а ва. Дукха ха йоацаш гидравлически цилиндраш кийчъяра конструкци кийцай цо. Цох боккха пайда баьлар, хьаю оатхалаш дикагIа хилар.

Дика производственник хинна Iаш Къоасам, из ва хьинар дола общественник. Шоай цеха коммунисташа из хержав партийни бюро членалла. Массехк шу да профсоюза цехкоме член из вола, иштта кулгалду кегирхошта кхетам балара вIашагIъеллача комиссена.

ХIара шера школиц, профтехучилищеш йистехьачул тIехьагIа дукха кегирхой уя заводе. Царна хьокхам телаш болх бу коммунист Гайрбекова ше. Токара говзал Iомаьй цо Хулаев Кюрена, Лаврентьев Анатолена, кхычарна.

Дальхено боккха мах баьб Къоасама къахьегама. Владимир Ильич Ленин ваь 100 шу дузача шера цунна еннай Ленински юбилейни медаль. БархIлагIа пятилетка кхоачашъеча доккхий толамаш дахарах — дIадахача шера енна Къахьегама ЦIеча Байракха орден сийрда лен цун накха тIа.

Ю. КУРСКИЕВ.

ХЬАЛХА ХИЛАР

Укх деношка ДОСААФ Нохч-ГIалгIай комитета стрелково-спортивни клубе чакхъьяьлар къа леацаш яр Дагестански, ДОСААФ кагирхошта юкъера той кхувсара хьаш. Цу яхьашка дакъа леацаш яр Дагестански, Къилбаседа ХIирий, Нохч-ГIалгIай автономни республикай командаш. Хьара командана вьъвиъ саг вар. Яхьашка командин хьалхара моттиг яьккхар вай спортсменаша.

А. АЛБОГАЧИЕВ.

ТАДЖИКСКИ ССР. Вахш яхача хи тIара Нурекски ГЭС хьалъераша СССР хьаль 50 шу дузаш болх бе йолайолийтаргъя хIаранр 300 эзар киловатт низ болаш йола хьалхара шин агрегат.

ТIаийца декхараш кхоачашдара гидрогIишлошъерашта новкъостал ду мехка дукхача предприятешкарча машенашъераша. ГIишлошна тайп-тайпара техника, технологически оборудовани, турбинаш уя.

Укх деношка «Таджикгидроэнергострой» треста Орджоникидзеабадски базана кхаьчай Кирова цIерагIча Харьковски турбостроительни заводе Ленина цIерагIча Свердловски «Уралэлектротяжмаш» заводей хьаьь эгара хьалхарча турбина узлаш.

СУРТА ТIА: Iойоасаш латт харьковски машенашъераша хьальча эгара хьалхарча турбоагрегата шарови затвора цегIараш.

Р. ПОЗДНЯКОВА сурт. ТАСС фотохроника.

ХЬИНАРЕ КЪАХЬЕГАРГДА

Укх деношка Грозненски пхийтталагIа шурий совхоза къахьегамхой собрани хилар совхоза конторa актови зале. Гулбеннераша доаш лелар 15 апреле Ерригсоюзни ленински субботнике хьинаре дакъа лаца. Собраие оттадир: ленински субботнике совхоза ерригга участкашка болх бе. Цул совгIа совхоза къахьегамхоша хьакъаш тоаде, хьакъай йистошка гаьнаш дIайогIа, совхоза, отделеней, бригадай конторай помещенешта кIир тоха лаьрхIад. ХIанз политинформатораша, агитатораша совхоза къахьегамхошта Ерригсоюзни субботник мел лоархIаме мероприяти я дувц, беседаш чакхйоах. Субботнике къахьийга даьнна шиъ ах эзар сом гаргга дехча пIеслагIча пятилетка фонде дIачудургда тха совхоза къахьегамхоша.

В. РУШЕВСКИЙ,
Грозненски шурий совхоза партбюро секретарь.

БАНКИ «МЕЖКОЛХОЗСТРОЙИ»

Колхозий юкъара гIишлош хьаяьа организацеши «Чечингушколхозстрой» объединене предприятешта бланкированех экономически стимулированех кердача системагIа яха кийчьуш я. Из кийчо из «Росколхозстрой» объединене енначa указанега къажжа этапегIа. Хьалхара этап хургья гIишлой кийтач продукцена планировани а цу предприяте беча балха оценка душ. Планированни экономически стимулированех кердача системага яха йиш яц гIишлошъю управленеш боккъаца кийчо а еш эшаш дола хьалаш Iалашдича мара. Цу дакъе дукхагIа пайда бе беза экономически стимулировани яра йола фонд хьахилийтара.

Цу кердача системага гIишлошъю управленеш йоахача хана къаьстта чIоагIа теркалде дезаш да ер дешаш. Колхозашка хьалъеш мел йолча объекташта проектно-сметни документацеш Iалашдар, эшаш йола финансировани яр, материально-технически къахьегамен ресурсашца уж Iалашъяр. Ший ханнахьа договораш ле деза заказчикашца, субподрядчикашца, материалаш, конструкцеш, оборудовани хьатехача организацешца.

ГIишлошъеча производства еригача звеньяшкара доал дара расчет кIоагагIа Iома а еш эрсаьна хувца еза кулгалдара экономически методаш, цунца цхьана лакхбе беза гIишлошъерий материальни безам, лакхбе беза кхоачашде дезача балхех хIара боллочоа тIалатта бехктохам. Уж лоархIаме дешаш къоастадар дукхахача дакъе тийша да къахьегама дисциплина тоярах, производства коллективо ритмично болх барах, гIишлой механизмаш беча балхах, транспортни средствех дикагIа пайда эцарах. Цул совгIа цу дакъе боккха лоархIам болаш да заказчиккий расчеташ дикача хьала тIа хилар. Цунга хьежжа мара дика дIагIорбац гIишлошъечара болх.

Цу дешаш тIара шоай болх дIаболабаьча тха гIишлошъеча управлене балха тIа юкъьанца деза дукха халонаш нийсъеннай. Масала, керда шу дIадолалуча хана дукхьача колхозашка йоацаш яр мел эшаш йола проектно-сметни документацеш. Уж ца хилча доагIаш дола новкъостал ча межколхозни гIишлошъеча организацей де дезача гIишлой-монтажни балхех дола договораш а де йиш яц. ХIаьта договорани титульни спискаши ца хилча пачхахьалкхен банка финансировани яц. Уж санна гIулакхаш хила йиш йолаш дац планированех экономически стимулированех кердача системе.

Уж халонаш эше йиш я нагахь санна колхозий, юрта боахама районни производственни управленей, республика юрта боахама министерства кулгалхоша хьалъеш йола объекташ проектно-сметни документацешца Iалашъяра дакъе е йоагIаш йола порядок йойя, платежни дисциплина чIоагIйойя. Уж мел дола дешаш хьоале йиш я пачхахьалкхен банка шоай филиалашка тIолла.

КIезига моттигаш нийслац «Чечингколхозстрой» объединене уж лакхе дийца дешаш кIестадеча пачхахьалкхен банкаш лакъахаттар бахьан долаш производственно-финансови боахамен балхаш тIа мел эша хьалаш Iалашдеш. Масала, пачхахьалкхен банка Шелковской отделене хаинадьа кIестаду Шелковской гIишлой-монтажни управлене производственно-финансови дешаш, цу гIулакха мел эша новкъостал ду цо. Из бахьан долаш из гIишлой-монтажни управлене коллектив балха тIехьа латташ хиннача хьалха латтачарна юкъейхай. Иштта ший болх дика вIаштIехьбаьккхаб пачхахьалкхен банка Наурски отделене. Цудухьа Шелковской Наурски районашкарче гIишлой-монтажни управленей коллективашта гIишлой-монтажни балхаш дара дакъе ер шу дIадолалуча хана цхьаккха а пачхахьалкхен дехкар тIадисанаар. ХIаьта Сунженски Шалажрчей районашкарча колхозашка тха гIишлой-монтажни управленеца расчет яь кьаллацар ер шу долалуча хана. Масала, Сунженски колхозашта тIадоа декхар 77 эзар сом дар, Шалински колхозашта тIадисар — 53,1 эзар сом. Цу балха тIа пачхахьалкхен банка Сунженски Шалински отделеней болалоша хьинаре дакъа а лоацаш доагIар хьалийха хаинадалара из ца хила тарлора.

А. БУХТИЯРОВ,
«Чечингколхозстрой» объединене партбюро секретарь.

Социализма мехкашка

«ЖИГУЛЕШТЕИ» «ФИАТАШТЕИ»

ВАРШАВА. (АПН соб. корр.). Советски хьалхашка шоаш дика хилар хьагойтад «Ниса» «Жук» яхача польски грузовой автомобилашта. Цу машенел совгIа польски автопромышленносте СССР-е кхухьийт «Жигули» яхача легковой автомобилашта эша оборудовании ала тонн муха чубода автомобильни прицепаш.

АР яхача агентства хоам ба, бурра, укх шера шоаш дукхагIа хургда Польшера Тольяттерча заводе йойтаргйола запчасти. Ший арсIашна Советски Совешь а шоаш дукхагIа еттахлеш йохьийтаргъя «польски фиаташта».

С. ШТУМАТУРОВ.

«БИОВЕТА» КЕРДА ПРОДУКЦИ

ПРАГА. (АПН соб. корр.). Дикка дарба деш йола медицински препараташ юкъейоалаяр бахьан долаш ЧССР-е дIадаьккхад хьайбашта хулаш дола дIа-юха дувла лазараш. ХьалхагIа аьхха уж пакцинаш арахецаш хинача предприятешна уж арахецилга кIезиг а даь хьайбаш дерстадара дика витаминийн минеральни добавкаш хьаи. «Биовета» яхача предприяте вIаштIехьдаьккхад Iаьсий дорстаду шурай-доакъара смесаш арахецилга. Цу предприяте специалисташа кийчъьйча методагIа хьалдача шурийна метта дуьл-даьтта детт. Из бахьан долаш республика халкъа боахама хIара шера пхи миллион цIена шура хьоо.

А. ГУЛИЕВ.

«МАМОНТИ» «РУБИНИ»

БУДАПЕШТ. (АПН — «Будапресс»). Сегедски эргбоахама институте Iилмах болхлоша хьадаьд «мамонт» яха гIаммагIай керда сорт. Цу кIера ше а хьахьокх гIанагIаш бокххий йоаге. Керда сорт дика кхувоаьш да. Белоезуйхейски госхозе 17 гектарах хIараше тIара ешъера лаьрхIача 120 центнер гIаммагIаш чуера. Иштта керадаар да «рубина» сегедски болхаш. Боккхий а декх сортех дахь хIара хьалхайн ешкош а бе ра.

• • •

ЮРТАШ ЦIЕНЪЕРГЪА

БУДАПЕШТ. (АПН — «Будапресс»). Апрель бетта юрташ цIенъе йолаю Венгре. Автобусаш станцешка паркашкан берий площадкаш хьалъе, скверашт эшай хкувбеш яха субботникашка арабергби юрташка бахе цех. Субботникашка арабаьннарашта транспортни средствашши материалашцеи гIо дергда моттигерча производственни кооперативаша. Юртий бIаьстанарча «косметикана» юкъе дакъа лоацаш кооперативашта шефски новкъостал деча предприятей бахьанева, хIаьта иштта дамаршаа а.

РУМЫНЕ СИГАЛЕБСАРА ЭКРАНАШ

БУХАРЕСТ. (АПН соб. корр.). Социалистически Румыне эггара хьалхара телепередача хиина кхийтт шу дьаннад. ХIанз республика къахьегамхой вахаре шерра юкъахай телевидени. Телеприемникий антеннаш массанахьа а бIаргаго йиш я хIанз Румыне. Республике е шиъ миллион гаргга телеприемники прaемник.

Ф. АНГЕЛИ.

ДАЬГIЕНАШКА ХИЙ ИХАЬЧАД

УЛАН-БАТОР. (АПН соб. корр.). Советски венгерски специалистий новкъосталца Монголе йоахаш латт механизированни хьисапе хий доаккха гIувкаш. Республике хIанз болх беш я цу тайпара 18 эзар скважина.

Дукха ха йоацаш Баян-Хонгорски аймаке советски гIишлошъерашка хьа а ь эксплуатаце дIаеннай хий скважинашта разведка еча, бурунтехача, эксплуатаци еча машенашта механизаторий ремонт ю цех.

Г. ХАРЧЕНКО.

ДУККАГIА ХУЛ ЗАОЧНО ДЕШАШ БОЛА СТУДЕНТАШ

ХАНОЙ. (АПН соб. корр). ДРВ лакхехьарча дешара заведеней 26 заочни отделене дешавагIа 14 эзар студент. Кхы пхи эзар саг ва техникумашкен профессиональни школашкен заочно дешаш. Дукхьа укх тIехьарча шерашка производстве болх бешие а 13 эзар совгIа волча сато лакхерчи юкъера специальни образовани чакхъьяьккхадар. «Заочно дешаро», — аьду «Нан зан» яхача газето, — хьаьлла болхлойи гIулакхерча нахьен юкъарча дешара а профессиональни а боарам лакхбара йола дика перспективаш. ДикагIйолча знаней ларе тIа экономика дIахо а легIабьлара гIо ду цо».

А. ВОЛОДИН.

«СЕРДАЛО»
3-гIа agIо. 21 апрель, 1972 шу.

Художественни сахьаташ деча Еревански завода коллективо арахеца болабаьлла массех тайпара керда продукци. Уж хаалаьхьа маIача лаьхен тхьаьрсах доккхаду довно сахьаташ, истола тIа лоаттаду хоза будильникаш, дела кхерилгаш а декха дега сахьаташ-кулонаш.

СУРТА ТIА: истола тIа лоаттаду керда будильникаш.

Б. НЕМРУТА сурт.

ТАСС фотохроника.

ТIайоагIаш латт бIастан хоза сайре. Маьлха ах йист лоамаш довкъаша къайлаваьннай. Сигала ихохка а вина цIаста мо цIийлей малхбузеза. Сатийна я хьуна йисте. Со вагIа сай юрта Iочу я хьенаш, цхьацца хIамай уйла я еш. Ма хоза ч-их хьо, са юрт хIана. Массаза - м хиннац хьо ишта хоза. Нах а баьзабац хIана санна.

...Шоашта лахийта шу хьалха кхача тайпара хиннад гIулакх. ЗIамига гIалгIай къам тIадоре паччахьа, цун лаьша, гIалгIай шоай цIимергаша. Нанас Iобиче гIона Iаьржача, шийлача каша чу бувшшанца хала юар сискал. Дукха бацар лоамарошта юкъе хьоарах кхача кIаьдача маьнха чам боазараш. Вешта, санна юкц маькх. Кхе бахар гIалгIай, лаьтта кIезига дар. ГIалгIай дукха лаьтта кхелехашта дIаденнадар паччахьо.

Мискха эрсатал бокъе яцар, хела, мискха дар гIалгIай вахар цу Iаьржача заманахь. Иштта дIаухар денош, Бетташ, бIаьшераш. Лоамарой чубица малх хIалла хьалкхетаргбац-кх, аьнна хетталора. Из хьалкхетийта латташ, шоай мискача вахарах гIийла болхаш дукха байнаб майра, данал дола кIантий. Шера тIехьа шу дадаш, дIайодар ха. ХIаьта лоамарой вахар хувцалуш дацар. Масса долзар кинщ, херцар лоамаш, бовра кIантий... Бакъда, малха-м хьалкхеташ бацар.

Дув буъ аз, Даьхе!

...Дунен чу вассар сийлахь Ленин. Из вера мецабараш бузабе, баьдече боахкараш сийрдаче беза, лаьтта доацачунна лаьтта дела. Из вера чубиза малх хьалкхетийта. Из вера гIоза вахар адамашта кхолла.

1917 шера тIоа сегар, цо сийрдадаьхар лоамаш. Лийгар бIаьцерашка даьхка гIебаш. Мукъадаьлар Россе къамаш. Цхьабакъда, моастагI вацар мискай цIеца хьекла рузкъе: заводаш, фабрикаш, лаьтташ лаьдала лаьрзIа. Къиза бар из тIом. Шоай баьчче В. И. Ленина хьаьъ болата парти керте лаьтта хадкъаш шоай кроз, лаьтта, гIоза вахар бахьан гIайттар. ЦIийца юхатехар моастагI. Дукхаа къоаной, кагиркхой байнаб тахане бахьан. Царна юкъе хиннаб са вахча юртара, Инаркъера, партизански отряда командир хинна са даь да Картоев Алсбик, ЦIена Байракха ордена кавалер Картоев Атаби. Майра лийтаб гIорбахьна партизанаш — Яндиев ТIурыш, Хамчиев Осман, Хасиев Идиг, Котиев Махьмад, Евлоев МурцIал, Яндиев Махьмад, кхыбараш.

ДIадахар уж бирса шераш. ТIом чакхбаьнначул тIехьагIа, керда вахар кхолла йолаелар са юрт. Гера Iо ца дуллаш къахьегар ялат оардаш, лаьтта оахаш. Дукха байра кулакий кургаш.

Денна тоалуш, хозлуш доагIар вахар. Цхьабакъда, кроз кхоллаш даьллеча са халкъа вахар дохадир Гитлер яхача бIехало. Даьхенна тIабора кхерам. Кхайкор из шей къонгашка. ГIайттар советски нах. Царна юкъе бар са юртхой а. Сийлахь - боккхача Дай-мехка тIом тIара моастагIех денале, майра лийта цIаьбахар са юртхой Мургустев Салман, Хасиев Малай, Саутиев Беметгири, Хамхоев Юнас, Котиев Тархан, Картоев Джабраил, Хугоев Махьмад, дукха кхыбараш.

Дукха ха яц из хинна. Бакъда, са юрт йовзаргйоацаш хувцаеннай. Совхоза кхашка, фермашка, мехкдаьтта доккхача хьалхала нъаьхьегаш бе са юртхой.

Шера, хоза тоаль улицаш, еттача кирпицнй доккхий, сийрда цIенош. Бийса сийрда я хIана. Из сердел тел Ильича лампина.

ХIана тха юрта шин я школа: цаI—юкъендара, вокх — юкъера. Ткона къонаш техникумаш, масти туташ кха специальни образовани йола тхъа лахийтта хьехархо ва. Юрта болх баш ккоъ тиха я. Цига мел эшар де хьаьца. Йоккха еце я медпункт я. Белхах мукъа баьнча наха, хагирхошта селаIе моттиг я: клуб, библиотека.

...Сигала сийрда хьаж бутт. Гаьнна къег садкъий. Цу бетто а седкъаша а сайга яхаш санна хет сона: «ДагайоIа хьай даьша Iийша хало, цар мискa вахар, биц ма балийталаьв хьай кроз бахьан шоай вахар дIаденнараш».

Дош делар аз бетта, седкъашта, сай юрта: «ЦIаниха а бицболийтаргбац сай кроз бахьан байна сай даьй, Ленина кхеллача партена мутIахьа хургва йерара дог деттапуча хане: сай халкъ, сай Даьхе бахьан эшшаче дIалургда вахар».

Са Нохч - ГIалгIайче... ТIох етта гIеаш, лекха лоамаш, сIаьрина дошува дувдувла лаьтта, низ боле заводаш. Тийрке масса хай, зива таха гаьнаш, сигала ккоста машара кхоккарч, мидо тергош латта кIа, кадай халхараш, дог тохадолийта мехкерий ашараш — из ерига а са Нохч-ГIалгIайче.

Сийлахь - боккхача Даьхен — Советски Социалистически Республикай Союза халкъий боккхача, цхьа бертболча дезале дезалхо ва са республика. Тахан вокхча цIей — СССР хьалхь 50 шу дизар — дезаде кийчлуш ба берриге советски нах. Цу сийлен вахта латт Нохч-ГIалгIайчен мехкдаьттокой, лаьтта лeладерши, берриге къаьхегамхой.

... Со вахь кразерча хана. Даймадац сона дог Iуша вахар. Лаймац хало, моцал, мискал, дейнадац во. Сай ханарча бераша советски школе деше вагIа со.

Цхьабакъда, сона тоа тхоай кроз, Даьхе бахьан эзараш, эзараш болча къонгаша шоай цIийца лаьтта хьаьндаьлига. Йицлургьац моастагIчо йоазаь йоагаль сай юрт, сай город МалгIабик. Бицбаннабац цIаккха биц а лургбац моастагIчуца майре леташ байна советски нах. Из со дет чу, ккетам чу латт ерзаргIйоаца чоа а хиний. Из кор чу вотта са ново-устаитевежараштa.

...Iуйре, Айлука, бIоахлуш боагIа доше малх. Сигала гуш мода яц. Ма къаьга, сийрда хьеж аз тахан. Шерача, асфальт биллача наьнъе тIа масса йода автобус. Цу чу ба кроз кхы а дебада эрабаьнна болхлой.

Д. КАРТОЕВ.

МалгIабик, № 42 йоага школе дешархо.

ГАЬНАГIЕИ ЛАКХАГIЕИ

Грозне хьайиллай В. И. Ленина цIерагIча пиоперски организаце 50 шу дизара хетаяь берий технически творчества республикански выставка. Башха-дика технически моделаш кийчъяьй къонача конструкторашеи изобретателашеи.

ХIаьта пионерий республикански Дворецa авиамодельни кружока членаша фу кийчъяьй выставкана?

Кружока кулгалхочо Грозненски аэропорта инженера Михаил Дмитриевич Абрамчука дийцар:

— Тха теркам чIоагIа тIаззар берий массехк бахко. Эттара хьалха ма я Сийлахь - боккхача Даймехка тIема ханашка хиннача конструктора Петякова бомбардировщика модель-копи.

— ХIаьта из модель хьае гIерташ къахьийгар малаш?

— Цхьан минота хьатIавел, Васи, — вына ихьоннега кхайкар кружока кулгалхо. — Хьовшал тоxал, ер ва тха кружока ветеран, кхьашка икъа саниh дуккхаза а котвийннар. Из за бомбардировщика модель кийчъячa группана хулгаллер а...

Вокх истола дIатIадолх тхо. Доллача хIамах гуш да, укхаза болх беш бераш планераш хьалхилар хилар. Тхо гIалат дaлаьзар, Михаил Дмитриевича хьаьхоийтар тхона эггара опыт йолашагIа барех цаI. Грищин Володи.

— Союзе республикански яхьлишка призовой моттиг ёккхай Володис, — аьлар Михаил Дмитриевича — Цу хана кийчача чертежаш тIа а хьежаш планер вIашагIъеллар цо. ХIана ше оттальча конструкцеIа кийчъяьй цо планер. Цу тIа а массаза санна езача маьха йолча дефицитни материалех а ца кийчъeпI. Лахчахи уккхара лехача ккыча материалахи.

Бераш цIакхха ораийла жхьа хIама а хьовхадаь. деладелар. Михаил Дмитриевич цецаьвина вIохьежар-царгохьа. Цунна юххехьа лаьттача Кульков Валере аьлар:

— Володе планер хьалхагIарчуа кIезига кIагагIа хиннай. оаха эзай... ШагIа сакгта лакхача кIийлен тIа латт шиъ ткъам болча самолета модель.

— Цкъа-дале, из модель яц, макет я, — дуxтIадаьхар тхо Володис. — Тха ерригa моделаш лелаш я. Е микродвигателаша, е резиномоторчикаша байт царга болх. ХIаьта ер Грознера республика районцентрашка ухача АН-2 яхача пассажирски самолета макет я. Из макет оаха кийчъяьй тхоай шефаша — Грозненски аэропорта болхлоша хьайа заказагIа...

Цул тIехьагIа оаха теркалйир тхоннах хьалхахха яла цхьа йоккхий дискаш. Цига а тхо дуxтIадаьхар Грищин Володис.

— Из тха поисковн группа болх ба. ХIана деррига дунен тIера конструкторий болх пхьан хаьна тар ма лу дуккхагIа мух бIадургбола, лекхаш ателн болх беш телаьмен хургйола гIеттачи аппаратий тайп-тайпара харанташ хьаеш. Цу тайпара аппарташ хила йиш я дьинга кет тхона хIана шоана гуш тхоннах яда моделаш а йолаш йола экраноплетаиш дисколетиш.

Къонача авиаконструкторaша лахьхаIа Iомаю аэродинамикеи самолетостроенеи теор... Чертежаш геттара дика кийчаю цар. Моделаш хьаьра графикаш шоаш уттаю цар.

— Шоаткъанега кхоачаш бераш да тха кружоке, — аьлар Михаил Дмитриевича юххера тха къамаьл чакхдоллаш. Уж ... ригаш а гIадбахе боагIа ... чески практически ... ХIаравар ше-ше ... модель ... кхонача ... самолетостроени ... кхьашка дакъа ... Массанел а гаьнагIеи массанел а лакхагIеи яхар дукха легинава авиаконструкторий хила дагахь... дукха барaш.

Ловца боаккхаргба вай царна деш... моттиге толамаш дахара цIена сигалел... лаьри...

В. АЛАЕВ.

«Агитатора блокнота» ар·гIанара номер

16 апреле — берригаша коммунистически субботнике! — ишта цIи йолаш я КПСС Нохч-ГIалгIай обкома пропагандаи агитацеи отдела «Агитатора блокнота» аргIанарча, вовхIагIча номер тIара передовая статья.

В. И. Ленин венача дея хетаяь я исторически Iилмай кандидата С. Джугурьянца «Ленина идеяш яха а ях кот а юиль» яьхна язъяь статья. Агитатора корортъя блокнота тIа космонавтика Ленина хетаяь материалаши могадеш дола литературен.

«Социализм хьехамаш» яхача рубрикана кIал я юртбоахаме производства резервех беседаш: ечарни лаьрдIа Грозненски опытно - мелиоративни станце директора, юртбоахама Iилмай кандидата М. Ковальски йоазъяь «Хьй дохка культурин даьгIедаь» яха материал.

«Социализма мехкашка» яхача рубрикана кIал я СЭВ мехкашка 1971 шера яьча экономически итогех лаьца «Пятилетка толамо дIайолаенай» яха Н. Бирюкова статья.

Болнота тIе йолаш я «СССР кхоль 50 шу дизара кийчо краха КПСС ЦК сочам республике дIа иштта боглаьт хьегоитaш йола материалаш.

Дика хуьхаларча кинофильмех пайда эцаво методически хьехамаш да блокнота тIа.

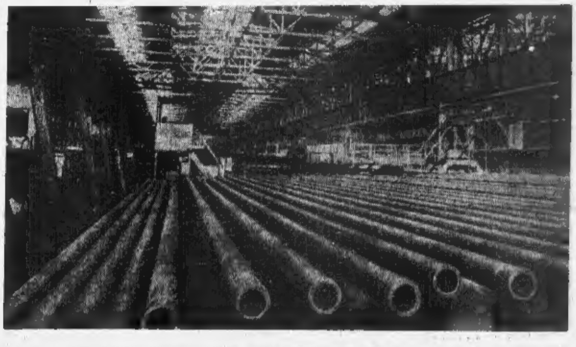

Шийй продукци бIаьш предприятешта кхухьийт В. И. Ленина цIерагIча Азербайджански трубопрокатни завода коллективо. Сумгаите хьаьъча турбаша мехкарча лаьттан ченаш тохкараштa новкъостал ду «Iаьржа дошув» дукхагIа дахара. Предприяте болата продукци 17 пачхьалкхене кхухьийт.

СССР хьаь ах бIаь шу дизара юбилея сийле къахьегама вията а этти продукци араенцарa темпаш денгара денга лакхъеш ба металлургаш. Цар хIанзо а ер шу хьадоладелча дене плала совгIа араийтад бIаьш тоннаш болат, прокат, турбаш.

Завода коллективо дехкар тIаийцад пятилетка шоллагIча шера программ хачал хьалха кхоачашъе а халкъа боахима кхы тIа а 4,5 эзар тонн турбай ила а.

СУРТА ТIА: тIех кIоарга бурув тохара эша турбаш.

Ю. Рахил сурт.

ТАСС фотохроника.

«СПОРТЛОТО» ТИРАЖ

ЛЬВОВ, 10 апрель. (ТАСС). Тахан Львове «Спортлото» аргIанарара кхаж тессар. Кхаж бера уки номерий: 4 (альпинизм), 11 (велосипедни спорт), 19 (академически гребля), 26 (волейбол), 41 (теннис), 43 (фехтовани).

НИЙСА ОЗА ТАРАЗАШ

ЛЕНИНГРАД. Цхьан грамма цхьа миллиардалагIа дакъал тIех ца йолийташ вещества масса селлара нийса оз «Госметр» яхача заводо арахеца доладаьча аналитически кварцни таразаша. Из прибор полимерий структураштa, дийнача клеткашка обмении процессаш йолча хана дукхалгахьа хулача хувцамашта тохкамбе лаьрхIа я.

(ТАСС корр).

Редактора заместитель
А. А. МЯКИЕВ.

ШКОЛАЙ ТАЛАНТИЙ ХЬАЖАР

Укх деношка МалгIабика район С. Орджоникидзе цIерагIча клубе хилар юкъарча, бархIаларча школай художественни самодеятельноста хьажар. Из хетаделар Ленина цIерагIча Ерригасоюзни пионерски организаце 50 шу дизара. Хьажара йолча жюре терхар дикагIа йола номераш.

Свьъердамех, хоза кийчъяьй ер № 1 йолча юкъерча школа программа. Геттара дукха дозаделар судахошта а, зрителашта а «Ромашка» яха халхар. Хоза кийчъяьча костюмашa, дика деча халхаро зрителий теркам тIаозар. Дика кийчъяь программаш яр № 3, 6, 9, кхыча школай дешархоша кийчъяьраш а.

Республикански хьажаро хьехха жюре хьакъоастайир дикагIа йола 16 номер.

К. ДАХДОЙ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

11 апрель

9.30 — Передачай программа. 9.35 — Кердадараш. 9.45 — «Выставка Буратино». 10.15 — «Ворени клоун» яха художественни фильм. 11.30 — Музыкални комеде Ленинградски театра артистий концерт. 13.10 — ТIехьаьа эстафета. 13.40 — Шахматий школа. Шахматистий разрядний класс. 14.00 — Кердадараш. 15.25 — Передачай программа. 15.30 — ЗIамагIа болча дешархоита. ВIаьстойнра хьеший. Залам дозара йола дешара передача. 15.50 — Лермонтов. «Мцыри». Передача дIаьхьу Андронников. 16.30 — Дешархошта. Йоккхагла йола классашка дешабагIараш Социалистическ Къахьегама Турпаьцо Германига вIашагIкхетар. 16.30 — Фильм - концерт. 17.15 — Телевизиони кердадараш (гIалгIай, эрсий меттала). 17.35 — Музыкални поуза. 17.40 — Дунен халкъашта юкъера обзорени. 17.55 — Киноокурнал. 18.00 — Юртара вахар (нохчий меттала). 18.30 — Документални фильм. 18.40 — ХьажкIий шоай хинна доарlаIм ба. Механизаторан ахьо баьнаб. 19.00 — Миллионий ленински университет. ХIанзарча хьалах коммунистически парте стратегии тактикеи. 19.30 — «Цитадела» жоп делар» яха художественни фильм. 21.00 — «Хаъ». Информационни программа. 21.30 — Фигурни совлозеш хахкара йола СССР-а чемпионат. Минскера передача. 22.05— Ялча атлетикаш йола СССР-а чемпионат. Таллинера передача. 23.00 — Кердадараш. Передачай программа.

12 апрель

9.00 — Передачай программа. 9.30 — «Пионераш мугIарех болх». 10.15 — Кердадараш. 9.45 — Дешархошта. Пионерски организаце 50 шу дизарна. «Лорее байрака» яха художественни фильм. 11.00 — «Гагарина седкъий». Добронравова стахаех йолча Пахмутовой илланаш цикл. ДIаоал СССР-а халкъа артиста Гуляев. 11.30 — «Марсаца вIашагIкхетар» яха документальни фильм. 11.35 — Кердадараш. 15.25 — Передачай программа. 15.30 — «Космоса хьалхе накъаш» яхача документальни фильма премьера». 16.30 — Дешархошта. Лаьчан кIорнгаш тиъаменъта яха Замалу. «Орленок» яхача лагера кхонача космонавтех йола телевизиони очерк. 17.00 — Космонавтика Денна хетаяь торжественни заседани. Съездий Кремлевски Дворецера трансляци. 18.15 — Концерт. 18.55 — Хоккейх йола дунен чемпионат. Чехословаки — Советски Союз. Прагера передача. 21.15 — «Хаъ». Информационни программа. 21.45 — Космонавтика Денна хетадаь концерт. Съездий Кремлевски Дворецера трансляци. 23.15 — Хоккейх йола дунен чемпионат Финлянди — Швеци. Прагера передача. Передачай кердадараш, передачай программа.

ХАОТТАМ

Тахан республике гIоллен Грознен хувцалуш моркаш а йолаш, йочан а йоацаш, малхбузехьара тIаьххьача боараме мух а хьекхаш ха хила а фегара температура республике гIолла 15—19, Грозне 17—19 градус йIовхал йолаш хила а тарлу. ДIахорча шин денин шин буси хувцалуш моркаш а йолаш, дукхагIча дакъе йочан я йоацаш хаьда лостам боацаш мух а хьекхаш ха хила а фегара температура бийсашка 1 градус шелалтара 4 градус йIовхала кхоачаш деношка 17—22 градус йIовхал йолаш хила а тарлу.

МЕТЕОСТАНЦИ.

«Сердало» газета коллективо редакце болхаш хиннa пенсионер

УЖАХОВ
Мусий Хьаж-Бшар

кхелйар, чIоагIа хала а хеташ цун дезалга кодам бу.

ДУНЕ ЦХЬАН КIИРАГIА

ПАТРИОТАШ КХЫ А ТIАГIОРТАР.

Укх кIирагIа Къулбехьен Вьетнам мукъаяккхара Халкъа тIема низаш кхы а чIоагIагIа тIагIертар мехка тайп - тайпарча районашка. Къаьстта чIоагIа хIама техар цар моастагIчоа къилбаседа шин лостаме — Куангчеи Тхьятхиенех. Демилитаризовании зонаш уллача цу районе патриоташ тIатаIаро корзагIбаьхар американски интервенташи цар сайгонски марионеткаши. Чакхоаллдургвоацаш лийрхIа шерра чIоагIъяь позицеш чIоагIален пункташи яр цар укхаза. Бакъда моастагIчоа хетацао патриотий тIема низ иштта чIоагIа. МоастагIчоа эттара чIоагIагIа хIама дулургдац аьнна хетача чIоагIа хIама техар патриоташа американо-сайгонски базашта.

Куангчи яхача провинце пхе дийнахь тIагIертта операцеш еш мохк мукъабаккхара низаша сайгонски пхиъ пехотни дакъеи цхьа йола бронетанкови подразделенеши йохаяро, йиъта тIема база хьалацаро, йиъта артиллерийски позиции, бIаь совгIа бронетранспортер йохаяро, дукха вертолеташи самолеташи чуйтаро хьахьокх Къулбехьен Вьетнама патриоташа теха хIама чIоагIа хилар. Американски тIема советникаш юкъе болча сайгонски эскаро, кегаденна тIеяьашка а дувлаш, шерра лелаю «лоагадаь лаьтта» яха тактика. Сайгонски эскар кIалхардаккхара американски командовани ехьъедар тIом даттача районе геттара боккха ниа тIабахийтар — диъ авианосец, крейсер - ракетоносец, кхы пхьадола кемаш, пхи бIаь совгIа самолет йола, царна дукха хIаране тиъаь тоннага кхачалца нах бомбу мух тIабоаза «В-52» яха бомбардировщикаш а йолаш, бIарчча «ефеця армада» кхийтар.

Шийй эскара хьал «критически» хилар а дийца, сайгонски «презиндента» Тхиеус мукъаро дир къилбаседа провинцешка патриоташ тIатаIаро цуй режим хьалча хьал тIа оттаь хилара. Цхьабакъда цхьан хана къилбаседа хIама тохкашe Къулбехьен Вьетнам мукъаяккхара низаша хьаварe тIом дIаболабир Центральни плато, малхбузерча доазонцарча Тайнинь, Биньлонг яхача провинцешка. Кхьметтел Сайгона шийна дIатIаводача а. Пентагона вийцал патриоташа беча тIема методаш яьне а «партизански ца хилара» мукъарло даиза варгвоацача эттар. Божаллар аьлча патриотически низаша хIана шерра пайда ийбу вай хинарча тIема техникаш. Цар тIом бу танкаша, артиллереша, кхьметтел ПВО средствашца а.

Вашингтон тохаялара шекъелара дукхьаа сайгонски эскар тIом тIа эшаш хиларна лаьцха дита йиш йолаш дац. Мохк мукъабаккхара низаша толамца еча операцеш цIаьхха а дIахьекхар вьетнамски проблема гIемица къоастае гIерташ США-с лелалер кхоачашхург на хилар. Вашингтоно керттера чIоагIало лаьцар «вьетнамизацеца», хIаьта ма ларра аьлча на да тIом дIахо белгь. Патриоташ тIагIортаро геттара чIоагIа хIама техар цу цар лийрхIараштa.

Бакъда Индокитае этта из хьал на лархIа гIерташ чIоагIа юхагIерт Вашингтон. Шийна тIазттачоа кIалхарьала гIерт из ДРВ-ана духьал кхы а тIема авантюра яра наькъаца. Духхьал иштта лерхI на дунен общественноста американски авиаце ДРВ-ана чIоагIа бомбаш американски кемана цуй территорена йоккхий топаши еттаи хилара. США йоаза деча гIозарана юха а леладеча гIаьра гIулакхаша доходергдац интервентех шоай Даьхе мукъаяккхара тIехьа чакхдаллалла къовсам лоаттаб чIоагIо яь вьетнамски халкъ.

КЪОВСАМ ДIАХО ЛОАТТАБУ

СССР-цеи ПНР-цеи долча договорешта тIехьабараштен духьалбараштен юкъера къовсам ФРГ-е тIа-тIа чIоагIагIа ярлу царна ратификаци яра хьакъехьарча законопроекта бундестаге юкхера голосовани яра ха тарга мо гIорт. СССР профсоюзий XV съезде ше къамаьл деш новкъоста Л. И. Брежнева белгалдаьккха ма хиллара, ФРГ хIана вIаши гIулакхаш леладелга е конфронтаци, кховвам мелбелга е из кхотабелга, хIаьта юкхера аьлча машара политика е тIема политика харжара бехкъохкама хьалхалка латт.

Европе машар хилара цу решене доархIам боккха хилар тIа-тIа-дикагIа кхетаду ФРГ-е, кхьметтел цун доазонел арахьа а. «Тахане а кхетадеш да, — аьлар цхьан интервью тIа канцлер В. Брандта, — Советски Союзеи ФРГ-аи дика отношенеш хилара бIарчча хьайийцача Европера политически климат тоаяра позитивно влияни еш хилар». Из иштта кхета а ду, хьал а лоац Бонна малхбузерча союзникаша а. Вашингтона «Кердадараш довзаш йолча истанцешка белгалдоаккхаш ма хиллара. — США столицера хоам бу Малхбузен Германе «Франкфуртер альгемайне» яхача влиятельни газета корреспондента, — цига Москвацеи Варшавацеи даьча договорашта ратификаци ергъа аьнна хеташ ба халха а санна». Малхбузен Европан Скандинавеи цхьаволча мехкий, царна Франце, Голланде, Дане, Швеце, Норвеге, Австре, кулгалхоша шолха довзаш дийнар Брандта правительства малхбоалера политика хьалловзаш. СССР-цеи ПНР-цеи долча ФРГ-а договорашта ратификаци яра раьза болаш а дийцар.

Европейски дунени общественноста дукхагIа долча дакъана уж договораш дика хеташ хилар хьахьох кселаIоазоц тIа а, цунна социализма мехкаш дезаш я ала кала долча цун органаша а. Масала, лондонски «Таймса» язду договорашта ратификаци е ца тигаро «ерригa дохаеш хIама тохаргьяр» Малхбоаленеи Малхбузенеи юкъера отношенеш деIаанхара, яхаш.

Цхьабакъда Малхбузен Германе оппозице кулгалхоша дитаизар договорашта ратификаци елга доххаде гIертилга, цунца Европе кхоккам дIабаккхара новкъарло елга а. Шоай обструкционистски позици массанахьа харжъеш хиларах ХДС-ХСС лидераша гIерт шоашта дагалаттараш тайп-тайпарча маневрашеи комбинацешеи кхоачаде. Цкъа - дале, цар хIана а дот доах бундестагера низаш шоашта пайдане хургдолаш хувца могаргхиларга, доал деча партенара цхьабола депутаташ шоаикахь а эза. ШоалагIа дале, социалистически мехкашцара гIулакхаш лертIа лахара Брандта правительства лаьнанехь дукхагIболча бахача нахa могабеш хилар кхета а деш, оппозице кулгалхоша укх тIехьарча хара критика ерал правительства экономически политикана тIаерзаьй, экономически хайовнех, маьхаш лакъдарах, и. кх. пайда а ийбеш.

Юхера а, тIаххьара моттиг лацаш Баден - Вюртемберг яхача Малхбузен Германе лаьтта 23 апреле хургдолча хоржамашка Штрауса, Барцела, компане лерхIарата я. Цу хоржамий результатий договорашта ратификаци яра кIаьига лоархIам болаш хургьяц, хIана аьлча цар цу е вокх оагIорахьа хувца йиш я бундестагерча — Малхбузен Германе парламента лаьттай палатерча низий юкъмоттиг. МоллагIча а средствашца котбоала гIертача ХДС-ХСС лидераша дукхьалара барт баьб шоай оагIонгахьара бараш цу хоржамашка ХДС кандидаташ хьаллацара тIахьийхача неонацистски НДР -ана керте латтарашца.

Цу хана чухь ФРГ машар безача низаша тIа - тIа шерагIа йоаржаю Малхбузен Германе парламенто СССР-цареи Польшацареи договораш чIоагIдара тIехьара хампайн, европейски континенте машаре вахара чIоагIа ларлаш йохкара цу договорий боккха лоархIам хилар бахача наха довцха а дозиjаш. Договорашта ратификаци яра тIехьара къовсам керттерча этапе кхаьчаб.

НАТО-е ДУХЬА

Официальни визагIа Лондоне хиннача НАТО генеральни секретара Й. Лунса НАТО членаш йола Малхбузен Европа пачхьалкхенаш тIахьийхар тIехьа тIайоагIача хана а цу блока тIема низ лакхбара юкъе дукхагIа «дакъа» лацара. Цул хьалхагIа цо къамаьлаш дьа иштта тIахьехаш Брюсселе, Люксембурге, Африкашка. Сенна лаьха доагIа г-н Лунс иштта чIоагIа тохавлар?

Хоам ма дий. Атлантически блока юкъе керттера лоархIам болча США-е дукха ха дьаха дена НАТО тIема машен чIоагIъарга, ца лелаерга дIайолха расходаш шоай эIамагIча партнерашка цхьан хана дукхагIа тахкийтара цакъ долабелга. Вашингтон иштта «кхом бе безача» оттаю Индокитерча агрессета дIайохийтача теттара йоккхийa расходаша а цу расходашца дувзаденна мехка экономически застойи доалара кIоаргга кризиси оттаро а. Низ барен «кужаш хIаатIадахарен» тактика юкъе а кхуллаш, США-с Малхбузен Европа мехкаш тIема ассигнованеш миллиард лакхъеча отталир. ХIаьта, НАТО «еврогруппа» балачунта гIоале гIулакхаш а деладеш. Пентагон гIерт дIахо а тIема бюджеташ лакхъергболча союзникаш оттабе.

НАТО членаш йолча Малхбузен Европа пачхьалкхенашта пайда ца боалаш йола тIема расходаш мел беза мухь ба дувца деза а дац, цул совгIа, Пентагоно низ а беш уж пачхьалкхенаш шоай тIема низаш дукхагIдарал совгIа, Малхбузен Европе йола 300000 американски эскарера гIулакхера саги Пентагоно европейски континенте йилла езтъа тIема базеш лелаярга тIа-тIа дукхагIа хIама дIалахийта дезача а оттаяй. НАТО-на юкъе даьхъа лоацача мехкашка вахара мах хьалаиза лакхбалара керттерчарех цхьа бахьан да гера хьапара юкъе цар дакъа лоацаш хилар. Духхьал 1971 шера Англе 9,1 процент, Голланде 8,8, ФРГ-е 5,8 процент, лакхделар маьхаш. ХIаьта НАТО «обороная юкъе» цу мехкаша лоаца керда дакъа мишта хургда? Вахара мах дIахо а лакхбелар, налог тIакхетар, граждански гIиллош вIеэнгагIа хьалбир, социальни конфликташ ярьяар.

Дукха ха йоацаш Вашингтоне араьккхача арахьарча политика официальни доклада цеко йттап Къилбаседа атлантически блока юкъе йолхача пачхьалкхенашта тIехьа тIайоагIача хана а милитаризаци е лерхIаш США-на доал ду гIозараш хилара. Дуккхача наблюдателаша белгалдоаккх, доллача хIамал уйла йеча, мэй бетта е лерхIача НАТО совета бIаьстанарча сессе шай партнерашта кхы а низ бе Пентагон гIортаргхилар. Из сесся яра ха таргагIортарна дувзаденна кепайоазоно юкъ гера дIахо а сиздаьхьалара тIехь хIанз, къаьстта чIоагIа НАТО генеральни секретарь Лунс хьейна хилара факт. Лунса е НАТО-на доал деча кхычар а деш долча цу тIехье хамаша европейский деррагIча дунени общественностака хьалхадоах кхерамзаненна машарах тIехьара къовсам лакхбе безаш хилар.

В. ХАРЬКОВ,
В. СЕРОВ,
Ю. КОРНИЛОВ.
(ТАСС).

Тиша аьшк—мартенашта!

16 апреле — Ерригасоюзни субботник

«Вторчермет» Нохч-ГIалгIай управлене республикерча предприятей, организацей, совхозий, колхозий, школай кулгалхошкарэ дех Ерригасоюзни субботник долча дийнахь деррига тиша аьшк хьагулдалаги дIадохьийтилга аIаштIехьдакхар.

Комсомольцаши кагирхойи, пионераш а школьникаш а!

ЦаI санна, массава а тиша аьшк гулде ерадерга вай. Тиша аьшк долаш йола еррига моттигаш хьалаха лаьжа, лоаладе из сихагIа дIадохьийтилга вIаштIехьдаккхаргда вай.

Халаш, тиша аьшк гулдеши дIалуши оаш хьийга къа чоаш болаги арахецара пхе шера плана тIа белгалъь дехкараш толаме кхоачашдара юкъе оаш доаца мах баь варгвоацаш доккха дакъа хургдолга.

«Вторчермета» управлене хоам бу, 16 апреле — Ерригасоюзни субботник долча дийнахь «Вторчермета» Грозненски, Мшерски, Слепцовски цехашка тиша аьшк Iуйрийна 7 сахьат даьлча дега сайронна 8 сахьат кхаьлча дIачудоахьа.

Массадла а тиша аьшк гулде гIо...

«Грозненский рабочий» издательство типографи, Революци проспект 7/84.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный-61, 364051, Ленина улица, 11 (3-гIа этаж) Телефонаш: редактора — 3-44-86; редактора зам. — 3-30-11; белхалоаьна секретаре — 3-34-39; партийни вахара, культурен, промышленностен отделай — 3-42-30; юрта боахама отделе — 3-42-28; письмай отделен бухгалтерен — 3-60-71.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: 364051, г. Грозный, ул. Ленина 11. (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-86; зам. редактора—3-30-11; ответственного секретаря—3-34-39; отделов партийной жизни культуры и промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем и бухгалтерии—3-60-71.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84.

СФ05053. Заказ № 2703.